

หลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ

The Guiding Principles on Internal Displacement

พร้อมคู่มือประยุกต์ใช้หลักการชี้แนะ

Hand book for Applying The Guiding Principles
on Internal Displacement

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หลักการชี้แนะ

ว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ

The Guiding Principles on Internal Displacement

พร้อมคู่มือประยุกต์ใช้หลักการชี้แนะ

Hand book for Applying The Guiding Principles
on Internal Displacement

ผู้เขียน

ฟรานซิส เอ็ม เด็ง (Francis M. Deng)

ซูซาน เอฟ มาร์ติน (Susan F. Martin)

ผู้แปล

พจนารถ อินทรมานนท์

ผู้จัดทำ

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หลักการชี้แนะ
ว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ
The Guiding Principles on Internal Displacement
พร้อมคู่มือประยุกต์ใช้หลักการชี้แนะฯ
Hand book for Applying The Guiding Principles
on Internal Displacement

ที่ปรึกษา	คุณหญิงอัมพร มีสุข ผศ.ดร.มานพ ภาษิตวิไลธรรม นายทศพร ชัมพูนทะ	ประธานอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยีเชียงราย
ผู้เขียน	ฟรานซิส เอ็ม เด็ง ชูชาน เอฟ มาร์ติน	ผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้าน ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อศึกษาการย้ายถิ่น ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยออร์ซทาวน์ สหรัฐอเมริกา
ผู้แปล	นางพจนาด อินทรมานนท์	อนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

ISBN 978-974-10-2889-4

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

พฤศจิกายน 2550

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

422 ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง)

เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

ตู้ ปณ. 400 ปณจ. รongเมือง กรุงเทพฯ

โทรศัพท์ 0 - 2219 - 2983 โทรสาร 0 - 2219 - 2983

สายด่วนร้องเรียน 1377

E-mail : promotenetwork@nhrc.or.th

Website : <http://www.nhrc.or.th>

สารบัญ

เนื้อเรื่อง	หน้า
คำนำ	11
คำนำของผู้แปล	15
ส่วนที่ 1 หลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นในประเทศ	19
อารัมภบท	21
คำนำ : ขอบเขตและวัตถุประสงค์	28
ส่วนที่ 1 หลักการทั่วไป	32
ส่วนที่ 2 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองจากการพลัดถิ่น	40
ส่วนที่ 3 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองระหว่างการอพยพ	50
ส่วนที่ 4 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม	78
ส่วนที่ 5 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการหวนคืนถิ่น การตั้งถิ่นฐานใหม่ และการบูรณาการกลับคืน	84
ส่วนที่ 2 คู่มือประยุกต์ใช้หลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่น ภายในประเทศ	91
บทนำ	92
การพลัดถิ่นภายในประเทศหมายถึงอะไร	97
หลักการทั่วไป	103
สิทธิเท่าเทียมกันและพันธกรณีเท่าเทียมกัน	104
การใช้หลักการเดียวกันทั่วโลก	105
สิทธิในการร้องขอและได้รับสถานภาพผู้ลี้ภัย	107
อธิปไตยหมายถึงความรับผิดชอบ	108

หลักการคุ้มครองจากการพลัดถิ่น	111
การป้องกันการพลัดถิ่น	112
ข้อห้ามต่อการใช้อำนาจตามอำเภอใจทำให้คนพลัดถิ่น	112
การระบุทางเลือกลำสำหรับการพลัดถิ่น	115
การปรึกษากับฝ่ายต่างๆที่ได้รับผลกระทบ	116
ลดการพลัดถิ่นและผลกระทบเชิงลบให้เหลือน้อยที่สุด	119
ในระหว่างการเดินทาง	119
ที่สำหรับตั้งถิ่นฐานใหม่	120
การวางแผน	120
การตัดสินใจ	121
การทบทวนการตัดสินใจ	122
ชนเผ่าพื้นเมืองและประชากรที่มีลักษณะพิเศษอื่นๆ	122
การคุ้มครองระหว่างการพลัดถิ่น	125
การเสริมสร้างความคุ้มครองความปลอดภัยทางร่างกายและ เสรีภาพในการเคลื่อนย้าย	126
สิทธิในชีวิต	126
สิทธิในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	128
การคุ้มครองการจับกุมกักขังตามอำเภอใจ	129
การเลือกที่พักอาศัย	130
การคุ้มครองจากการบีบบังคับให้กลับถิ่นฐานเดิม	131
การคุ้มครองจากการถูกบังคับให้เกณฑ์ทหาร	132

การดำรงสภาพของครอบครัวและชุมชน	136
การอยู่ร่วมกันของครอบครัว	136
การกลับมาอยู่ร่วมกันของครอบครัว	137
สิทธิเด็ก	138
การห้ามละเมิดศพและสุสาน	140
การคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	142
มาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ	142
สิทธิด้านสุขภาพและการรักษาทางแพทย์	144
การมีส่วนร่วมของผู้หญิง	146
สิทธิในการทำงาน	148
สิทธิในทรัพย์สิน	149
สิทธิในการศึกษา	150
การคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐาน	154
การยอมรับการคุ้มครองตามกฎหมาย	154
สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	156
<u>หลักการที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม</u>	159
ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง	160
บทบาทของการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม	161
บทบาทในการให้ความคุ้มครอง	163
ความมั่นคงปลอดภัยของบุคลากรผู้ช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม	164

หลักการที่เกี่ยวกับการทวงคืนถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่	169
สิทธิของผู้ทวงคืนถิ่นและผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่	170
สิทธิในการทวงคืนถิ่นและการตั้งถิ่นฐาน	170
การคุ้มครองจากการถูกเลือกปฏิบัติ	171
สิทธิในการได้รับคืนทรัพย์สินและค่าชดเชย	171
ความรับผิดชอบในการทวงคืนถิ่น ตั้งถิ่นฐานใหม่ และบูรณาการกลับคืนถิ่น	171
เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานระดับประเทศ	171
องค์การระหว่างประเทศ	173
บทสรุป	177

คำนำ

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยความร่วมมือกับวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจังหวัดเชียงราย จัดทำหนังสือเรื่องหลักการชี้แนะว่าด้วยการอพยพในประเทศพร้อมคู่มือขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่กรอบแนวคิดเรื่องการอพยพในประเทศ หรือบางที่เรียกว่าการพลัดถิ่นภายในประเทศ (Internal Displacement) และแนวทางการป้องกันปัญหาและผลกระทบทางลบอันสืบเนื่องจากการอพยพดังกล่าว

การพลัดถิ่นภายในประเทศ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประชากรทั่วโลก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน สร้างความทุกข์ลำเค็ญกับผู้ที่ถูกทำให้พลัดถิ่นโดยไม่ยินยอม ในประเทศไทยมีผู้พลัดถิ่นอยู่ทั่วประเทศ เขาเหล่านั้นได้รับผลกระทบในเรื่องการทำมาหากิน ที่อยู่อาศัย การรับบริการพื้นฐานของรัฐบาล การปรับตัวต่อถิ่นที่อยู่ใหม่เนื่องจากโครงการพัฒนาด้านต่างๆของรัฐบาล ภัยธรรมชาติ การขยายตัวของเมือง และผลกระทบจากปัจจัยอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก

ผู้ถูกอพยพส่วนใหญ่ในประเทศไทย คือชาวไทยภูเขา ผู้อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล หรือผู้ไม่มีเอกสารรับรองสถานะความเป็นพลเมืองไทย รวมทั้งผู้อยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาของรัฐ ซึ่งหลายครั้งพบว่า การอพยพทำโดยไม่ได้เตรียมการรองรับ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน บริการและสวัสดิการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เป็นการไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและ

มนุษยธรรม ซึ่งประเทศไทยได้ให้การประกันและรับรองไว้อย่างชัดเจน
ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

การจัดทำหนังสือเรื่องหลักการชี้แนะว่าด้วยการอพยพในประเทศ
พร้อมคู่มือนี้ เป็นผลงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับ
Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)
ซึ่งเป็นองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน **ส่วนแรก** ว่าด้วยหลักการชี้แนะ
ว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ แปรจากต้นฉบับของ ฟรานซิส เอ็ม เด็ง
ผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
ได้อธิบายกรอบการดำเนินการอพยพภายในประเทศ ว่ามีขั้นตอน
ได้แก่ การป้องกันการอพยพ การให้ความคุ้มครองระหว่างอพยพ การให้
ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และการช่วยเหลือเพื่อตั้งถิ่นฐานใหม่
หรือเพื่อกลับไปสู่ถิ่นฐานเดิม **ส่วนที่สอง** เป็นคู่มือประยุกต์ใช้หลักการ
ชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ แปรจากต้นฉบับของ ซูซาน เอฟ
มาร์ติน ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อศึกษาการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ
แห่งมหาวิทยาลัยยอร์ชทาวน์ สหรัฐอเมริกา ซึ่งนำเนื้อหาภายใต้
หลักการชี้แนะ ฯ มาเรียบเรียงเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็น
รูปธรรม

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอขอบคุณ นางพจนานถ อินทรมานนท์ ผู้แปล และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในโครงการ หรือภารกิจที่อาจต้องอพยพคนออกจากพื้นที่ รวมทั้งผู้สนใจทั่วไป และเป็นกลไกประการหนึ่งเพื่อเป็นแรงเสริมสู่วัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยต่อไป

คำนำของผู้แปล

การได้รับโอกาสจากคณะกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้ร่วมทำงานเกี่ยวกับการทำงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในพื้นที่ภาคเหนือที่มี สถานภาพเป็น “ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ” นับเป็นโอกาสที่มีคุณค่า และความหมายต่อผู้แปลมากที่สุด เพราะทำให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ทหาประสบการณ์ด้าน “การพัฒนาชุมชน” และ “สิทธิมนุษยชน” ไปพร้อมๆกับการทำงานแบบ “ร่วมคิดร่วมทำ” กับคณะผู้ทำงานที่มาจาก สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย รวมทั้งอีกหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และที่สำคัญยิ่ง คือผู้ร่วมงานที่เป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่อยู่ในพื้นที่โครงการนั่นเอง

จากประสบการณ์ที่ได้ไปพบเห็นชะตากรรมของผู้พลัดถิ่นภายใน ประเทศ ซึ่งเป็นการทำงานในภาคสนาม ได้เป็นแรงบันดาลใจ ในการร่วม แสวงหาแนวทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น ของผู้คนเหล่านั้น หลายต่อหลายครั้งที่พวกเรานั่งปรึกษาหารือ ร่วมประชุม เดินสำรวจสภาพที่อยู่อาศัย ความเป็นไปได้ในการแสวงหา แหล่งอาหารที่มั่นคง รวมทั้งการเข้าไปหารือกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบในพื้นที่ด้วยกัน ซึ่งในการทำงานร่วมทุกครั้งนั้น พวกเราต่าง คาดหวัง ให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่ในที่สุดประสบการณ์เหล่านั้น ก็สะท้อนเป็นบทเรียนกลับมาให้เราเห็นว่า การแก้ปัญหา นั้นยากยิ่งนัก หากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังไม่ตระหนักถึงความมีตัวตนของ “ผู้พลัดถิ่น

ภายในประเทศ” “ความจำเป็นพิเศษของพวกเขา” และ “สิทธิที่พวกเขาพึงได้รับ” ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของประเทศ จึงได้เป็นสิ่งที่ค้างคาใจอยู่เสมอมาว่า จะทำให้ “องค์ความรู้” เหล่านี้ ได้เป็นที่ตระหนัก และรับรู้ในวงกว้างของสังคมไทยได้อย่างไร

เมื่อได้อ่าน “หลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ” และ “คู่มือประยุกต์ใช้หลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ” จึงเห็นว่าน่าสนใจ เป็นสิ่งสำคัญ และมีประโยชน์มาก ในการที่จะช่วยขยายแนวคิดเกี่ยวกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และสิทธิของพวกเขาไปสู่ผู้คนในสังคม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ยิ่งไปกว่านั้นคือ บุคคลที่เป็นผู้พลัดถิ่นทั้งหลายนั่นเอง ผู้แปลจึงได้บันทึกเอาความรู้ความเข้าใจที่ได้จากเอกสารทั้งสองฉบับ มาเขียนในเอกสารฉบับแปล ที่อาจไม่ได้มีภาษาสำนวนสละสลวยเหมือนนักแปลมืออาชีพ แต่ได้ใช้ความพยายามและตั้งใจอย่างมากที่สุดที่จะแปลออกมาให้ง่ายต่อความเข้าใจ โดยไม่ผิดเพี้ยนจากต้นฉบับในภาษาอังกฤษมากนัก และนับว่าโชคดีที่ คุณชูลีพร เดชขำ และคุณเอกชัย ปิ่นแก้ว ซึ่งเป็นพันธมิตรในการทำงาน ร่วมกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้กรุณาช่วยตรวจทาน แก้ไข และ ชัดเกลารายภาษาสำนวนต่างๆให้

หวังว่าเอกสารแปลทั้งสองฉบับ คงได้มีส่วนในการทำให้เกิดการตระหนักรู้ และความเข้าใจถึงสภาพของการพลัดถิ่นภายในประเทศ และส่งผลให้เกิดการป้องกันไม่ให้เกิดชุมชนผู้พลัดถิ่นภายในประเทศในสังคมไทยอีกต่อไปในอนาคต รวมทั้งได้มีการช่วยเหลือคุ้มครองที่เหมาะสม สำหรับชุมชนที่ตกอยู่ในสภาพของผู้พลัดถิ่นฯ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน และที่สำคัญยิ่งคือ การเปิดโอกาสให้เหล่าผู้คนที่พลัดถิ่นนี้ได้หวนกลับคืนสู่บ้านเกิดของตนเอง หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ในที่ที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี ความหวังนี้ คงเป็นภาระรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม เกิดการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมบนฐานคิดของการอยู่ร่วมกันอย่าง “เคารพซึ่งกันและกัน”

พจนานถ อินทรมานนท์
ผู้แปล

ส่วนที่ 1

หลักการชี้แนะ
ว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ
The Guiding Principles on Internal Displacement

ผู้เขียน
ฟรานซิส เอ็ม เด็ง (Mr. Francis M. Deng)
ผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

อารัมภบท

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ในการประชุม สมัยสามัญครั้งที่ 55 ระเบียบวาระการประชุมที่ 9 (ง) ว่าด้วยแนวทาง ส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รวมทั้งข้อ คำถามเกี่ยวกับโครงการและวิธีการทำงานของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เกี่ยวกับการอพยพคนจำนวนมากและ ผู้พลัดถิ่นฯ ได้พิจารณารายงานเกี่ยวกับหลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่น ภายในประเทศ เสนอโดย นายฟรานซิส เอ็ม เด็ง ผู้แทนเลขาธิการ สหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ตามมติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ฉบับที่ 2540/39

การพลัดถิ่นภายในประเทศ ได้กระทบต่อประชาชนประมาณ 25 ล้านคนทั่วโลก เป็นปรากฏการณ์ที่น่าเศร้าสลดประการหนึ่งในโลกปัจจุบัน สาเหตุของประสบการณ์ดังกล่าว ได้แก่ ความขัดแย้งอย่างรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเลวร้าย การเลือกปฏิบัติทำให้การพลัดถิ่น ฯ และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ มักประสบกับความทุกข์ยาก ความลำบาก ครอบครัวยแตกสลาย ตัดความผูกพันทางสังคมและวัฒนธรรม ยุติ ความสัมพันธ์ของการจ้างงานแบบพึ่งพาหะหว่างกัน (dependable employment) ขัดขวางโอกาสทางการศึกษา ปฏิเสธการเข้าถึงปัจจัยการ ดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ผู้บริสุทธิ์ ต้องเผชิญหน้ากับการกระทำที่รุนแรงในหลายรูปแบบ อาทิ การโจมตี ค่ายผู้พลัดถิ่น การถูกทำให้สูญหาย และการถูกข่มขืน เป็นต้น ทั้งนี้ ไม่ว่าคนเหล่านี้จะอยู่รวมกันในบ้าน หนีไปอยู่ที่ชนบทเพื่อจะซ่อนตัวจาก

การถูกข่มเหงรังแกและความรุนแรง หรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่ยากจน และขาดความมั่นคงในชีวิตก็ตาม ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศก็ยังคงเป็นหนึ่งในกลุ่มคนด้อยโอกาสมากที่สุด ซึ่งต้องการการคุ้มครองและความช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อไม่กี่ปีมานี้ประชาคมโลก ได้แสดงความกังวลต่อชะตากรรมของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมากขึ้น และเข้าใจถึงความต้องการของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างชัดเจน ในปี พ.ศ. 2535 เลขาธิการสหประชาชาติได้แต่งตั้งผู้แทนเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศตามข้อเสนอของคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น จากการพลัดถิ่นภายในประเทศ สถานะของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ขอบเขตความครอบคลุมที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการของสถาบันระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว และแนวทางการปรับปรุงมาตรการคุ้มครอง และการช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ รวมไปถึงการเจรจาทวิภาคีกับรัฐบาล และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ จึงพัฒนา กรอบแนวคิด สำหรับให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ผลักดันให้ผนวกไว้ในภารกิจของรัฐ ด้วยการเจรจาทวิภาคีกับรัฐบาล และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการส่งเสริมให้นานาประเทศตอบสนองต่อสภาพปัญหาของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างเป็นระบบ

นับตั้งแต่องค์การสหประชาชาติกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ สนใจ วิกฤตการณ์ของการพลัดถิ่นภายในประเทศ ทำให้องค์การภาคีรัฐระหว่าง ประเทศ และองค์การพัฒนาเอกชนหลายแห่ง ขยายขอบเขตพันธกิจ ให้สะท้อนถึงความต้องการของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐบาลของหลายประเทศตอบสนองในเรื่องนี้มากขึ้น โดยรับทราบถึงความรับผิดชอบของตนในเบื้องต้น ในการคุ้มครองและ ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการพลัดถิ่นภายในประเทศของตน เมื่อ รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติตามความรับผิดชอบของตนได้ ก็อาจขอรับความ ช่วยเหลือจากประชาคมโลก ทางกลับกัน ประชาคมโลกก็ตื่นตัวในการ เตรียมการตอบสนองต่อปรากฏการณ์ของการพลัดถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย ผู้แทนเลขาธิการฯ ได้พัฒนากรอบคิดเกี่ยวกับ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างครอบคลุมทุกด้าน รวมทั้งทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับผู้เชี่ยวชาญกฎหมายระหว่างประเทศ และจัดทำ “การประมวลและวิเคราะห์แนวปฏิบัติด้านกฎหมาย” ที่เกี่ยวกับ ความต้องการและสิทธิและหน้าที่ของผู้พลัดถิ่น ฯ ความรับผิดชอบของ รัฐและประชาคมโลก ในการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายใน ประเทศ ผู้แทนเลขาธิการฯ ได้เสนอรายงานการประมวลและการ วิเคราะห์นี้ ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2539 (E/CN. 4/1996/52/Add.2).

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้นำ เนื้อหาจากรายงานการประมวลและวิเคราะห์นี้มาพัฒนาเป็นคู่มือการ ปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในงานภาคสนาม พบว่ามีตัวชี้วัด หลายประการ แสดงว่าองค์การและหน่วยงานอื่น ๆ มีแนวโน้มประยุกต์

ใช้เนื้อหาจากเอกสารข้างต้น เช่นเดียวกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

รายงานการประมวลและวิเคราะห์นี้ ได้ศึกษากฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม และกฎหมายด้านผู้ลี้ภัย แล้วสรุปว่า แม้กฎหมายที่มีอยู่ได้ครอบคลุมถึงผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเพียงอย่างเพียงพอแล้ว แต่ยังคงมีอีกจุดสำคัญอีกหลายจุดซึ่งยังไม่ได้ให้พื้นฐานที่เพียงพอในการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นฯ นอกจากนี้บทบัญญัติในข้อกฎหมายที่มีอยู่ยังกระจัดกระจายอยู่ในเครื่องมือและกลไกต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทำให้สับสนและไม่เน้นประสิทธิภาพ ในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างเพียงพอ

เพื่อตอบสนองต่อรายงานการประมวลและวิเคราะห์ดังกล่าว อีกทั้งเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายที่มีอยู่ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน และสมัชชาสามัญแห่งสหประชาชาติ จึงเสนอให้ผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ จัดทำกรอบความคิดที่เหมาะสมสำหรับการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (คู่มือที่ 50 /195 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2539 และที่ 2539/52 ลงวันที่ 19 เมษายน 2540 ตามลำดับ) ดังนั้น โดยความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้ร่วมกันจัดทำรายงานประมวลและวิเคราะห์ฯ จึงทำให้เป็นที่มาของการจัดทำหลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในการประชุมสมัชชาสามัญครั้งที่ 53 เมื่อเดือนเมษายน 2540 มีมติเห็นชอบที่ 2540/39 โดยมีข้อสังเกตให้จัดทำหลักการข้อชี้แนะ

สำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ โดยมอบให้ผู้แทนเลขาธิการฯ นำเสนอ
หลักการดังกล่าวในที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สมัยสามัญครั้งที่ 54
หลักการข้อชี้แนะที่กล่าวถึงนี้ได้เสร็จสมบูรณ์ในปี 2541

หลักการชี้แนะนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อกล่าวถึงความต้องการเฉพาะ
ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่มีอยู่ทั่วโลก โดยระบุถึงสิทธิและการรับรองต่างๆ
ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ หลักการชี้แนะนี้
มีความสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมาย
ว่าด้วยมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เน้นถึงหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
สามารถปรับใช้กับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ช่วยให้เกิดความชัดเจนใน
ประเด็นคลุมเครือที่มีอยู่ สามารถประยุกต์ใช้ในแต่ละช่วง (Phase)
ของการพลัดถิ่น ใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองการถูกอพยพตามอำเภอใจ
ใช้เป็นเกณฑ์เข้าถึงการคุ้มครองและช่วยเหลือระหว่างการถูกอพยพ
และใช้เป็นหลักประกันในการหวนคืนถิ่นหรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ รวมทั้ง
การบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (reintegration)

หลักการชี้แนะนี้มุ่งหมายเพื่อให้แนวทางต่อผู้แทนเลขาธิการ
สหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ในการดำเนินการ
ตามที่ได้รับมอบอำนาจ ต่อรัฐที่เผชิญกับสถานการณ์การพลัดถิ่น
ต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ กลุ่มคน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้พลัดถิ่น
ภายในประเทศ และต่อองค์การระหว่างรัฐบาล รวมทั้งองค์การพัฒนา
เอกชนต่างๆ

หลักการชี้แนะนี้จะช่วยผู้แทนเลขาธิการฯ ในการติดตาม
สถานการณ์การพลัดถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการเจรจากับ
รัฐบาล รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ชักชวนให้รัฐนำเอาหลักการชี้แนะ

ดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้ในการคุ้มครอง การช่วยเหลือ การบูรณาการ
เข้าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และกระตุ้นให้องค์กรระหว่างประเทศ องค์กร
ระดับภูมิภาค และองค์การพัฒนาเอกชน สนองตอบพื้นฐานของ
หลักการชี้แนะฯ หลักการชี้แนะฯ จึงเป็นเอกสารเชิงเชิญชวนและเชิง
ปฏิบัติการ เป็นเครื่องมือด้านการศึกษานโยบายสาธารณะ และสร้าง
ความตระหนัก เพื่อตอบสนองตามความต้องการอย่างเร่งด่วนต่อ
วิกฤติการณ์ของโลกที่เกี่ยวข้องกับผู้พลัดถิ่น ฯ

หลักการชี้แนะนี้เป็นผลจากการทำงาน ประสพการณ์ และ
การสนับสนุนของสถาบันหลายแห่ง และบุคคลต่างๆ นอกเหนือจากคณะ
นักกฎหมายที่ได้กล่าวถึงไปแล้วนั้น ยังมีผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากจาก
องค์การด้านการพัฒนาและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ สำนักงาน
ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ หน่วยงานระดับ
ภูมิภาค สถาบันวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาคมทางด้าน
กฎหมาย โดยเฉพาะศูนย์กฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนและด้าน
มนุษยธรรม ของวิทยาลัยกฎหมายวอชิงตัน แห่งมหาวิทยาลัยอเมริกัน
และสมาคมกฎหมายระหว่างประเทศแห่งอเมริกา คณะนิติศาสตร์แห่ง
มหาวิทยาลัยเบริน สถาบันลัควิก บอลท์แมนน์ เพื่อสิทธิมนุษยชน
แห่งมหาวิทยาลัยเวียนนา และกลุ่มกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่าง
ประเทศ

นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิฟอร์ด สถาบันจาคอบ บลาสไตร์น์ สำหรับความก้าวหน้าเพื่อสิทธิมนุษยชน มูลนิธิสิทธิมนุษยชนแห่ง ยุโรป และมูลนิธิจอห์น ดี และแคทเทอรีน ที แมคอาเธอร์ สถาบันบรูคกิ้ง- โครรงการกลุ่มนโยบายด้านผู้ลี้ภัยจากการพลัดถิ่นภายในประเทศ ประเทศเนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ และ สวีเดน มูลนิธิแมคไนท์ โดยเฉพาะ ประเทศออสเตรีย ในฐานะเป็นเจ้าภาพจัดการพิจารณาหลักการ ข้อเสนอแนะนี้รอบสุดท้าย เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2541 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย

หลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ

คำนำ : ขอบเขตและวัตถุประสงค์

1. หลักการชี้แนะเหล่านี้กล่าวถึงความต้องการเฉพาะของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทั่วโลก โดยได้อธิบายถึงสิทธิ และการรับรองที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจากการถูกบังคับอพยพ และการคุ้มครอง และให้การช่วยเหลือในระหว่างการอพยพ เช่นเดียวกับระหว่างการหวนคืนถิ่น หรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (Reintegration)

2. โดยหลักการชี้แนะนี้ให้นิยามผู้พลัดถิ่นภายในประเทศว่า หมายถึง คนหรือกลุ่มคนที่ถูกใช้กำลัง หรือถูกบังคับให้จำต้องหลบหนีหรืออพยพย้ายออกจากถิ่นฐานบ้านเกิด หรือสถานที่อยู่อาศัยประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากหรือเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากความขัดแย้งทางทหาร สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยคนหรือกลุ่มคนเหล่านี้มิได้อพยพข้ามเส้นพรมแดนของรัฐชาติแต่อย่างใด

GUIDING PRINCIPLES ON INTERNAL DISPLACEMENT

INTRODUCTION: SCOPE AND PURPOSE

1. These Guiding Principles address the specific needs of internally displaced persons worldwide. They identify rights and guarantees relevant to the protection of persons from forced displacement and to their protection and assistance during displacement as well as during return or resettlement and reintegration.

2. For the purposes of these Principles, internally displaced persons are persons or groups of persons who have been forced or obliged to flee or to leave their homes or places of habitual residence, in particular as a result of or in order to avoid the effects of armed conflict, situations of generalized violence, violations of human rights or natural or human-made disasters, and who have not crossed an internationally recognized State border.

3. หลักการเหล่านี้สะท้อนและสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อชี้แนะสำหรับ

(ก) ผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

(ข) รัฐเมื่อเผชิญกับสถานการณ์อพยพภายในประเทศ

(ค) เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ กลุ่มคนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และ

(ง) องค์การระหว่างรัฐบาล และองค์การพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการอพยพภายในประเทศ

4. หลักการชี้แนะเหล่านี้ควรจะได้รับ การเผยแพร่ และประยุกต์ใช้ให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. These Principles reflect and are consistent with international human rights law and international humanitarian law. They provide guidance to:

(a) The Representative of the Secretary-General on internally displaced persons in carrying out his mandate;

(b) States when faced with the phenomenon of internal displacement;

(c) All other authorities, groups and persons in their relations with internally displaced persons; and

(d) Intergovernmental and non-governmental organizations when addressing internal displacement.

4. These Guiding Principles should be disseminated and applied as widely as possible.

ส่วนที่ 1 - หลักการทั่วไป

หลักการที่ 1

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะต้องมีและใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเดียวกัน ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในประเทศอย่างเท่าเทียมเฉกเช่นกับบุคคลอื่นๆ ภายในประเทศที่พวกเขาเป็นสมาชิก ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติต่อการใช้และได้รับสิทธิเสรีภาพใดๆ ด้วยเหตุผลเพียงว่าพวกเขาเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

2. หลักการเหล่านี้มีอาจใช้เป็นข้อยกเว้น สำหรับความรับผิดชอบด้านอาญาส่วนบุคคลภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อความเป็นมนุษย์ และอาชญากรรมสงคราม

SECTION I - GENERAL PRINCIPLES

Principle 1

1. Internally displaced persons shall enjoy, in full equality, the same rights and freedoms under international and domestic law as do other persons in their country. They shall not be discriminated against in the enjoyment of any rights and freedoms on the ground that they are internally displaced.

2. These Principles are without prejudice to individual criminal responsibility under international law, in particular relating to genocide, crimes against humanity and war crimes.

หลักการที่ 2

1. หลักการเหล่านี้จะได้รับการปฏิบัติตามจากผู้มีอำนาจหน้าที่ กลุ่ม และบุคคลทุกภาคส่วน โดยมีต้องคำนึงถึงสถานะทางกฎหมาย และนำมาปรับใช้โดยปราศจากข้อแตกต่างทางลบแต่อย่างใด การปฏิบัติตามหลักการชี้แนะเหล่านี้จะไม่กระทบต่อสถานะทางกฎหมายของผู้มีอำนาจหน้าที่ กลุ่มคน หรือบุคคลเหล่านั้นแต่อย่างใด

2. หลักการเหล่านี้ไม่ควรถูกตีความในลักษณะเป็นการจำกัด การขยายความหรือลดทอนคุณค่าข้อกำหนดที่มีอยู่ในกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือสิทธิที่บุคคลพึงได้รับตามที่ระบุไว้ในกฎหมายของประเทศนั้น ทั้งนี้ หลักการข้อเสนอแนะเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสิทธิในการแสวงหาและได้รับการลี้ภัยทางการเมืองในประเทศอื่นๆ

Principle 2

1. These Principles shall be observed by all authorities, groups and persons irrespective of their legal status and applied without any adverse distinction. The observance of these Principles shall not affect the legal status of any authorities, groups or persons involved.

2. These Principles shall not be interpreted as restricting, modifying or impairing the provisions of any international human rights or international humanitarian law instrument or rights granted to persons under domestic law. In particular, these Principles are without prejudice to the right to seek and enjoy asylum in other countries.

หลักการที่ 3

1. เจ้าหน้าที่ของประเทศมีหน้าที่และความรับผิดชอบเบื้องต้นในการจัดให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ตามการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมของประเทศนั้นๆ
2. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิที่จะร้องขอและได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมจากเจ้าหน้าที่เหล่านี้ โดยพวกเขาจะต้องไม่ถูกกลั่นแกล้งหรือลงโทษในการยื่นข้อเรียกร้องนั้นๆ

Principle 3

1. National authorities have the primary duty and responsibility to provide protection and humanitarian assistance to internally displaced persons within their jurisdiction.

2. Internally displaced persons have the right to request and to receive protection and humanitarian assistance from these authorities. They shall not be persecuted or punished for making such a request.

หลักการที่ 4

1. หลักการเหล่านี้ควรจะพิจารณาปรับใช้โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลในลักษณะความแตกต่างทุกประเภท อาทิ เผ่าพันธุ์ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนาหรือความเชื่อ ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นๆ เชื้อชาติ แหล่งกำเนิดทางชาติพันธุ์หรือสังคม สถานะทางกฎหมาย หรือทางสังคม อายุ ความทุพพลภาพ ทรัพย์สินสมบัติ ชาติกำเนิด หรือหลักเกณฑ์อื่นๆ เฉกเช่นกับที่กล่าวมาข้างต้น

2. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศบางกลุ่ม อาทิ เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและขาดผู้ดูแล มารดาที่กำลังตั้งครรภ์ มารดาที่ต้องเลี้ยงดูบุตรวัยเยาว์ ผู้หญิงที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้ทุพพลภาพ และผู้ชรา จะได้รับสิทธิในการคุ้มครองและช่วยเหลือตามสภาพที่ร้องขอ และได้รับการปฏิบัติตามความต้องการจำเพาะของพวกเขา

Principle 4

1. These Principles shall be applied without discrimination of any kind, such as race, colour, sex, language, religion or belief, political or other opinion, national, ethnic or social origin, legal or social status, age, disability, property, birth, or on any other similar criteria.

2. Certain internally displaced persons, such as children, especially unaccompanied minors, expectant mothers, mothers with young children, female heads of household, persons with disabilities and elderly persons, shall be entitled to protection and assistance required by their condition and to treatment which takes into account their special needs.

ส่วนที่ 2 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองจากการพลัดถิ่น

หลักการที่ 5

ผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือองค์การระหว่างประเทศทั้งหมด จะต้องเคารพและประกันว่าจะเคารพต่อข้อผูกพันภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน และด้านมนุษยธรรม ในทุกสภาวะการณ์ เพื่อที่จะป้องกันและหลีกเลี่ยงเงื่อนไขที่อาจนำไปสู่การทำให้กลุ่มบุคคลใดๆ ต้องพลัดถิ่น

SECTION II - PRINCIPLES RELATING TO PROTECTION FROM DISPLACEMENT

Principle 5

All authorities and international actors shall respect and ensure respect for their obligations under international law, including human rights and humanitarian law, in all circumstances, so as to prevent and avoid conditions that might lead to displacement of persons.

หลักการที่ 6

1. มนุษย์ทุกคนจะมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกอพยพจากถิ่นฐานบ้านเกิดของเขาตามอำเภอใจ

2. ข้อห้ามการอพยพจากถิ่นฐานตามอำเภอใจ รวมถึงการให้อพยพออกจากถิ่น ดังต่อไปนี้

(ก) เมื่อการอพยพนั้นอยู่บนนโยบายของการแบ่งแยกสีผิวและชนชาติ “การทำลายล้างกลุ่มชาติพันธุ์” หรือ การปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันที่มุ่งเพื่อ /หรือส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางชาติพันธุ์ ศาสนา และหรือเชื้อชาติของกลุ่มคน ที่ได้รับผลกระทบจากการอพยพ

(ข) ในสถานการณ์ขัดแย้งทางทหาร การสู้รบทางอาวุธ ยกเว้นในกรณีที่มีความจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากความมั่นคงของพลเรือน หรือการใช้กำลังทหารเป็นไปตามความต้องการและความจำเป็น

(ค) ในกรณีของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ซึ่งไม่ได้พิสูจน์ว่าเป็นสิ่งต้องทำและมีความจำเป็นเหนือกว่าผลประโยชน์ของสาธารณะ

(ง) ในกรณีของภัยพิบัติ ยกเว้นการอพยพเพื่อความปลอดภัยและสุขภาพของคนเหล่านั้น และ

(จ) เมื่อการอพยพนั้นถูกใช้เพื่อการลงโทษแบบเหมารวม

Principle 6

1. Every human being shall have the right to be protected against being arbitrarily displaced from his or her home or place of habitual residence.

2. The prohibition of arbitrary displacement includes displacement:

(a) When it is based on policies of apartheid, “ethnic cleansing” or similar practices aimed at/or resulting in altering the ethnic, religious or racial composition of the affected population;

(b) In situations of armed conflict, unless the security of the civilians involved or imperative military reasons so demand;

(c) In cases of large-scale development projects, which are not justified by compelling and overriding public interests;

(d) In cases of disasters, unless the safety and health of those affected requires their evacuation; and

(e) When it is used as a collective punishment.

3. Displacement shall last no longer than required by the circumstances.

หลักการที่ 7

1. ก่อนการตัดสินใจใดๆ ที่ต้องให้อพยพผู้คนจากถิ่นฐานบ้านเกิด เจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องจะต้องมั่นใจว่าได้สำรวจ ศึกษาทางเลือกอื่นๆ ที่เป็นไปได้ทั้งหมด เพื่อหลีกเลี่ยงการอพยพ หากพบว่าไม่มีทางเลือกใดๆ มาตรการทั้งหมดต้องนำมาใช้เพื่อให้การอพยพเกิดขึ้นน้อยที่สุด และมีผลกระทบทางลบน้อยที่สุด

2. เจ้าหน้าที่ซึ่งดำเนินการอพยพดังกล่าวจะต้องให้ความมั่นใจในขอบเขตที่ปฏิบัติได้มากที่สุด ว่ามีการจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้กับผู้พลัดถิ่นฯ ว่าการอพยพออกจากถิ่นฐานก่อให้เกิดผลในสภาพที่พึงประสงค์ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ภาวะโภชนาการ สุขภาพ และสุขอนามัย และว่าสมาชิกของครอบครัวเดียวกันจะไม่ถูกพรากจากกัน

3. การอพยพที่เกิดขึ้นในสถานการณ์อื่น นอกเหนือจากสถานการณ์ฉุกเฉินเนื่องจากการสู้รบ/ความขัดแย้งทางทหาร และภัยพิบัติหลักประกันที่จะกล่าวในลำดับต่อไปนี้ต้องได้รับการปฏิบัติตาม

(ก) การตัดสินใจต่อการอพยพดังกล่าว จะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับอำนาจตามกฎหมายที่จะสั่งการเกี่ยวข้องกับมาตรการนั้นๆ

(ข) มาตรการที่เพียงพอต้องนำมาปฏิบัติ เพื่อประกันว่า ผู้ที่จะถูกอพยพได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการอพยพอย่างครบถ้วน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับค่าชดเชย และพื้นที่ที่จะอพยพไปอยู่ใหม่ หากเป็นไปได้

(ค) ความยินยอมของผู้ถูกอพยพที่เป็นไปอย่างอิสระ และได้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นสิ่งจำเป็น

Principle 7

1. Prior to any decision requiring the displacement of persons, the authorities concerned shall ensure that all feasible alternatives are explored in order to avoid displacement altogether. Where no alternatives exist, all measures shall be taken to minimize displacement and its adverse effects.

2. The authorities undertaking such displacement shall ensure, to the greatest practicable extent, that proper accommodation is provided to the displaced persons, that such displacements are effected in satisfactory conditions of safety, nutrition, health and hygiene, and that members of the same family are not separated.

3. If displacement occurs in situations other than during the emergency stages of armed conflicts and disasters, the following guarantees shall be complied with:

(a) A specific decision shall be taken by a State authority empowered by law to order such measures;

(b) Adequate measures shall be taken to guarantee to those to be displaced full information on the reasons and procedures for their displacement and, where applicable, on compensation and relocation;

(c) The free and informed consent of those to be displaced shall be sought;

(ง) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องพยายามให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการอพยพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และการจัดการเกี่ยวกับการอพยพด้วย

(จ) มาตรการบังคับใช้กฎหมาย เมื่อจำเป็น ต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายที่มีความสามารถ

(ฉ) สิทธิการได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการได้รับการทบทวนการตัดสินใจ โดยเจ้าหน้าที่ด้านตุลาการที่เหมาะสม (Judicial authorities) ต้องได้รับการเคารพ

(d) The authorities concerned shall endeavour to involve those affected, particularly women, in the planning and management of their relocation;

(e) Law enforcement measures, where required, shall be carried out by competent legal authorities; and

(f) The right to an effective remedy, including the review of such decisions by appropriate judicial authorities, shall be respected.

หลักการที่ 8

การอพยพจะต้องไม่ดำเนินการในลักษณะที่ละเมิดสิทธิในชีวิต
ศักดิ์ศรี อิสรภาพ และความมั่นคงของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

หลักการที่ 9

รัฐมีหน้าที่สำคัญที่จะให้การปกป้องการอพยพออกจากถิ่นฐานของ
ชนพื้นเมือง ชนกลุ่มน้อย ชาวนาชาวไร่ ชาวชนบท และ ชนกลุ่มต่างๆ
ซึ่งพึ่งพิงอยู่กับ หรือรู้สึกผูกพันเป็นพิเศษกับที่ดินของตน

Principle 8

Displacement shall not be carried out in a manner that violates the rights to life, dignity, liberty and security of those affected.

Principle 9

States are under a particular obligation to protect against the displacement of indigenous peoples, minorities, peasants, pastoralists and other groups with a special dependency on and attachment to their lands.

ส่วนที่ 3 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองระหว่างการอพยพ

หลักการที่ 10

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตอยู่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งควร จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และไม่มีผู้ใดสามารถเพิกถอนสิทธิดังกล่าว ได้โดยพลการ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจึงควรได้รับการคุ้มครองโดยเฉพาะ อย่างยิ่งจาก :

(ก) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

(ข) การฆาตกรรม

(ค) การตัดสิน หรือการประหารชีวิตอย่างไรเหตุผล และ

(ง) การถูกทำให้หายสาบสูญ ซึ่งรวมถึงการลักพาตัว หรือการถูก กักขังโดยไม่บอกกล่าวใดๆ การคุกคามหรือการกระทำใดๆ ที่ส่งผลให้เสียชีวิต ทั้งนี้ การข่มขู่และยุยงให้เกิดการกระทำดังกล่าวข้างต้น เป็นการ กระทำที่ต้องห้ามตามหลักการนี้ด้วย

2. การจู่โจมหรือการกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ที่มีได้เป็น หรือได้เลิกเป็นศัตรูของรัฐนั้นๆ แล้ว เป็นสิ่งที่ต้องห้ามในทุกภาวะการณ์ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะได้รับการ คุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก :

SECTION III - PRINCIPLES RELATING TO PROTECTION DURING DISPLACEMENT

Principle 10

1. Every human being has the inherent right to life which shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his or her life. Internally displaced persons shall be protected in particular against:

(a) Genocide;

(b) Murder;

(c) Summary or arbitrary executions; and

(d) Enforced disappearances, including abduction or unacknowledged detention, threatening or resulting in death.

Threats and incitement to commit any of the foregoing acts shall be prohibited.

2. Attacks or other acts of violence against internally displaced persons who do not or no longer participate in hostilities are prohibited in all circumstances. Internally displaced persons shall be protected, in particular, against:

(ก) การจู่โจมทั้งโดยตรงหรือโดยไม่เลือกหน้า หรือการกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดความรุนแรง ซึ่งหมายรวมถึงการสร้างเขตพื้นที่ที่ประกาศอนุญาตให้โจมตีพลเรือนได้ด้วย

(ข) การดำเนินการตัดเสบียงอาหารที่เป็นไปตามยุทธวิธีการสู้รบ

(ค) การใช้ผู้พลัดถิ่นเป็นเกราะกำบังตามเป้าประสงค์ทางการทหาร ไม่ว่าจะเป็นเพื่อกำบังการโจมตี หรือเพื่อหวังเหนี่ยวต่อการปฏิบัติการทางทหาร

(ง) การโจมตีค่ายหรือ พื้นที่พักพิงของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และ

(จ) การใช้กับระเบิดเพื่อต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐ (Anti-personnel landmines)

(a) Direct or indiscriminate attacks or other acts of violence, including the creation of areas wherein attacks on civilians are permitted;

(b) Starvation as a method of combat;

(c) Their use to shield military objectives from attack or to shield, favour or impede military operations;

(d) Attacks against their camps or settlements; and

(e) The use of anti-personnel landmines.

หลักการที่ 11

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และบูรณภาพทางร่างกาย จิตใจและทางคุณธรรม (Physical mental and moral integrity)

2. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ไม่ว่าจะเสรีภาพของพวกเขาจะถูกจำกัดหรือไม่ก็ตาม จะได้รับการคุ้มครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก :

(ก) การถูกข่มขืน การถูกทำให้ทุพพลภาพโดยการตัด/ทำลายอวัยวะของร่างกาย การสร้างความบาดเจ็บ การถูกทารุณกรรม การปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม หรือการลดทอน คุณค่าความเป็นมนุษย์ หรือการลงโทษตลอดจนการถูกระทำรุนแรงอื่นๆ ที่กระทบต่อศักดิ์ศรีส่วนบุคคล อาทิ การกระทำรุนแรงเนื่องจากเพศ การบังคับค้าประเวณี การกระทำอนาจารและล่วงเกินทางเพศ

(ข) การถูกทำให้เป็นทาส หรืออยู่ในสภาพเฉกเช่นทาส อาทิ การถูกบังคับขายให้แต่งงาน การถูกเอารัดเอาเปรียบทางเพศ และการบังคับแรงงานเด็ก และ

(ค) การกระทำรุนแรงใดๆ ที่มีเจตนาสร้างความสะพรึงกลัวในวงกว้างในกลุ่มผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
ทั้งนี้ การข่มขู่ และยุยงให้เกิดการกระทำดังกล่าวข้างต้น เป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามหลักการนี้ด้วย

Principle 11

1. Every human being has the right to dignity and physical, mental and moral integrity.

2. Internally displaced persons, whether or not their liberty has been restricted, shall be protected in particular against:

(a) Rape, mutilation, torture, cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, and other outrages upon personal dignity, such as acts of gender-specific violence, forced prostitution and any form of indecent assault;

(b) Slavery or any contemporary form of slavery, such as sale into marriage, sexual exploitation, or forced labour of children; and

(c) Acts of violence intended to spread terror among internally displaced persons.

Threats and incitement to commit any of the foregoing acts shall be prohibited.

หลักการที่ 12

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงของชีวิต ไม่มีใครที่จะถูกจับกุม หรือกักขังโดยพลการได้

2. เพื่อให้เกิดผลในสิทธิดังกล่าวข้างต้น ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศไม่ควรจะถูกกักกันหรือกักบริเวณไว้ในค่าย ยกเว้นแต่เมื่อมีภาวะการณ์ที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น ซึ่งก็ควรจะไม่นานเกินความเหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ

3. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศควรได้รับการคุ้มครองจากการจับกุมหรือกักกันที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากการเป็นผู้พลัดถิ่นฯ ของพวกเขา

4. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะต้องไม่ถูกจับเป็นตัวประกันไม่ว่าในกรณีใดๆ

Principle 12

1. Every human being has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention.

2. To give effect to this right for internally displaced persons, they shall not be interned in or confined to a camp. If in exceptional circumstances such internment or confinement is absolutely necessary, it shall not last longer than required by the circumstances.

3. Internally displaced persons shall be protected from discriminatory arrest and detention as a result of their displacement.

4. In no case shall internally displaced persons be taken hostage.

หลักการที่ 13

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่เป็นเด็กจะต้องไม่ถูกเกณฑ์ ขอให้หรือได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมสู้รบ ไม่ว่าจะอยู่ในภาวะการณ์ใดๆ ก็ตาม

2. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศควรได้รับการคุ้มครองจากการถูกเลือกปฏิบัติ ในการเกณฑ์ให้ไปร่วมรบในกองทหารหรือกองกำลังใดๆ ด้วยเหตุจากการเป็นผู้พลัดถิ่นของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรม หรือลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อบังคับให้ยอมปฏิบัติตาม หรือลงโทษเมื่อไม่ปฏิบัติตามการเกณฑ์กำลังเพื่อการสู้รบ เป็นสิ่งที่ต้องห้ามในทุกสภาวะการณ์

หลักการที่ 14

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพที่จะเคลื่อนย้ายและอิสรภาพในการเลือกถิ่นที่อาศัยของพวกเขาได้

2. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิที่จะเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีในการเข้า และออกจากค่าย หรือที่ตั้งถิ่นฐานอื่น ๆ

Principle 13

1. In no circumstances shall displaced children be recruited nor be required or permitted to take part in hostilities.

2. Internally displaced persons shall be protected against discriminatory practices of recruitment into any armed forces or groups as a result of their displacement. In particular any cruel, inhuman or degrading practices that compel compliance or punish non-compliance with recruitment are prohibited in all circumstances.

Principle 14

1. Every internally displaced person has the right to liberty of movement and freedom to choose his or her residence.

2. In particular, internally displaced persons have the right to move freely in and out of camps or other settlements.

หลักการที่ 15

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมี ;

(ก) สิทธิที่จะแสวงหาความปลอดภัยในพื้นที่ส่วนอื่นๆ ของประเทศ

(ข) สิทธิที่จะออกจากประเทศของเขา

(ค) สิทธิที่จะเลือกขอสถานะผู้ลี้ภัยทางการเมืองในประเทศอื่นๆ

และ

(ง) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกบังคับให้กลับคืน หรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในสถานที่ ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต ความปลอดภัย เสรีภาพ และ/หรือสุขภาพของพวกเขา

Principle 15

Internally displaced persons have:

- (a) The right to seek safety in another part of the country;
- (b) The right to leave their country;
- (c) The right to seek asylum in another country; and
- (d) The right to be protected against forcible return to or resettlement in any place where their life, safety, liberty and/or health would be at risk.

หลักการที่ 16

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับทราบชะตากรรมและถิ่นที่อยู่ของญาติที่สูญหาย

2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องพยายามสืบหาให้รู้ถึงชะตากรรมและถิ่นที่อยู่ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่ถูกแจ้งว่าสูญหาย อีกทั้งควรประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องให้เข้าช่วยค้นหา ทั้งนี้ควรจะแจ้งความคืบหน้าของการสืบหา รวมทั้งผลการสืบหาให้แก่ญาติของผู้สูญหายได้ทราบเป็นระยะๆ ด้วย

3. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรจะพยายามรวบรวมและแยกแยะชิ้นส่วนศพของผู้เสียชีวิต เพื่อป้องกันการแย่งชิง หรือการทำลายชิ้นส่วนศพ พร้อมทั้งควรจะทำนายความสะดวกในการส่งคืนชิ้นส่วนศพให้กับญาติหรือฌาปนกิจศพอย่างให้ความเคารพ

4. หลุมฝังศพของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะต้องได้รับการคุ้มครองและการเคารพในทุกสภาวะการณ์ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะต้องมีสิทธิในการเข้าไปยังหลุมฝังศพของญาติที่วายชนม์

Principle 16

1. All internally displaced persons have the right to know the fate and whereabouts of missing relatives.

2. The authorities concerned shall endeavour to establish the fate and whereabouts of internally displaced persons reported missing, and cooperate with relevant international organizations engaged in this task. They shall inform the next of kin on the progress of the investigation and notify them of any result.

3. The authorities concerned shall endeavour to collect and identify the mortal remains of those deceased, prevent their despoliation or mutilation, and facilitate the return of those remains to the next of kin or dispose of them respectfully.

4. Grave sites of internally displaced persons should be protected and respected in all circumstances. Internally displaced persons should have the right of access to the grave sites of their deceased relatives.

หลักการที่ 17

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคนมีสิทธิเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของพวกเขา

2. เพื่อให้สิทธิในข้อนี้ได้รับการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกครอบครัวเดียวกันของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่ประสงค์จะอยู่ร่วมกัน ควรจะได้รับการอนุญาตให้กระทำการดังกล่าวได้

3. ครอบครัวที่พลัดพรากจากกันอันเนื่องจากการพลัดถิ่น ควรได้กลับมาอยู่ร่วมกันโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ขั้นตอนที่เหมาะสมทุกขั้นตอนจะต้องนำมาใช้ เพื่อเร่งการกลับมาอยู่ร่วมกันของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวที่มีเด็กอยู่ด้วย เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบควรอำนวยความสะดวกตามคำร้องขอของสมาชิกครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมและทำงานร่วมกับองค์การด้านมนุษยธรรม ในการช่วยให้ครอบครัวได้กลับมาอยู่ร่วมกันใหม่

4. สมาชิกของครอบครัวผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ที่เสรีภาพส่วนบุคคลถูกจำกัด อันเนื่องมาจากการถูกกักขังหรือกักกันอยู่ในค่าย จะมีสิทธิได้อาศัยอยู่ร่วมกัน

Principle 17

1. Every human being has the right to respect of his or her family life.

2. To give effect to this right for internally displaced persons, family members who wish to remain together shall be allowed to do so.

3. Families which are separated by displacement should be reunited as quickly as possible. All appropriate steps shall be taken to expedite the reunion of such families, particularly when children are involved. The responsible authorities shall facilitate inquiries made by family members and encourage and cooperate with the work of humanitarian organizations engaged in the task of family reunification.

4. Members of internally displaced families whose personal liberty has been restricted by internment or confinement in camps shall have the right to remain together.

หลักการที่ 18

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานอย่างเพียงพอ

2. อย่างน้อยที่สุด โดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานการณ์ และปราศจากการเลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ควรให้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศสามารถเข้าถึง และประกันความปลอดภัยในการเข้าถึง :

(ก) อาหารที่จำเป็นและน้ำดื่ม

(ข) ที่พักพิงขั้นพื้นฐานและบ้านสำหรับพักอาศัย

(ค) เสื้อผ้าที่เหมาะสม และ

(ง) การบริการทางการแพทย์และการสุขภาพที่จำเป็น

3. ควรมีความพยายามเป็นพิเศษในการที่จะให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการวางแผนและจัดสรรสิ่งจำเป็นพื้นฐานดังกล่าว

Principle 18

1. All internally displaced persons have the right to an adequate standard of living.

2. At the minimum, regardless of the circumstances, and without discrimination, competent authorities shall provide internally displaced persons with and ensure safe access to:

- (a) Essential food and potable water;
- (b) Basic shelter and housing;
- (c) Appropriate clothing; and
- (d) Essential medical services and sanitation.

3. Special efforts should be made to ensure the full participation of women in the planning and distribution of these basic supplies.

หลักการที่ 19

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่ได้รับบาดเจ็บ และป่วยไข้ทุกคน เช่นเดียวกัน ผู้พลัดถิ่นฯ ที่ทุพพลภาพ ควรจะได้รับการรักษาทางการแพทย์ และการดูแลเอาใจใส่ตามความจำเป็น อย่างเต็มกำลัง และรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ นอกจากเหตุผลทางการแพทย์ ทั้งนี้ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศควรสามารถเข้าถึงบริการทางด้านจิตวิทยาและสังคมด้วย ในกรณีที่มีความจำเป็น

2. ควรให้การดูแลเป็นพิเศษในเรื่องสุขภาพของผู้หญิง ซึ่งรวมทั้ง การเข้าถึงการจัดหา และการบริการด้านการดูแลสุขภาพของเพศหญิง อาทิ การอนามัยเจริญพันธุ์ รวมทั้งการบริการให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทางเพศ และการกระทำละเมิดอื่นๆ

3. ควรให้การดูแลเป็นพิเศษกับการป้องกันโรคติดต่อและโรคติดเชื้อ รวมทั้งโรคมุมิด้านทานบกพร่อง(เอดส์/AIDs) ในกลุ่มของผู้พลัดถิ่นในประเทศด้วยเช่นกัน

Principle 19

1. All wounded and sick internally displaced persons as well as those with disabilities shall receive to the fullest extent practicable and with the least possible delay, the medical care and attention they require, without distinction on any grounds other than medical ones. When necessary, internally displaced persons shall have access to psychological and social services.

2. Special attention should be paid to the health needs of women, including access to female health care providers and services, such as reproductive health care, as well as appropriate counselling for victims of sexual and other abuses.

3. Special attention should also be given to the prevention of contagious and infectious diseases, including AIDS, among internally displaced persons.

หลักการที่ 20

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับในทุกแห่งในฐานะบุคคลตามกฎหมาย

2. เพื่อให้สิทธิข้อนี้มีผลปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรจะออกเอกสารทั้งหมดที่จำเป็นแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เพื่อให้เขาได้รับและใช้สิทธิทางกฎหมายของตน เอกสารดังกล่าว เช่น หนังสือเดินทาง เอกสารพิสูจน์ตัวตน ใบรับรองการเกิด และใบทะเบียนสมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ดังกล่าวควรอำนวยความสะดวกในการออกเอกสารใหม่ หรือเอกสารทดแทนเอกสารเดิมที่สูญหายระหว่างการถูกอพยพ โดยไม่กำหนดเงื่อนไขใดๆ ที่ไร้เหตุผลอันควร อาทิ การให้เดินทางกลับไปยังถิ่นที่อยู่เดิม เพื่อขอรับเอกสารดังกล่าว หรือเอกสารที่จำเป็นอื่นๆ เป็นต้น

3. หญิงและชายควรมีสิทธิที่เท่าเทียมที่จะได้รับเอกสารที่จำเป็น และควรมีสิทธิที่จะได้ออกเอกสารเหล่านั้นโดยใช้ชื่อของตนเอง

Principle 20

1. Every human being has the right to recognition everywhere as a person before the law.

2. To give effect to this right for internally displaced persons, the authorities concerned shall issue to them all documents necessary for the enjoyment and exercise of their legal rights, such as passports, personal identification documents, birth certificates and marriage certificates. In particular, the authorities shall facilitate the issuance of new documents or the replacement of documents lost in the course of displacement, without imposing unreasonable conditions, such as requiring the return to one's area of habitual residence in order to obtain these or other required documents.

3. Women and men shall have equal rights to obtain such necessary documents and shall have the right to have such documentation issued in their own names.

หลักการที่ 21

1. ไม่มีใครที่จะถูกแย่งชิงทรัพย์สิน (Property) และทรัพย์สินสมบัติ (Possession) ไปโดยพลการได้

2. ทรัพย์สินและทรัพย์สินสมบัติของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศต้องได้รับการคุ้มครองในทุกสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการกระทำดังต่อไปนี้ :

(ก) การปล้นสะดม

(ข) การจู่โจมทางตรงและโดยไม่เลือกหน้า หรือการกระทำรุนแรงใดๆ

(ค) การถูกใช้เป็นเครื่องกำบังให้การปฏิบัติการณ์หรือเป้าหมายทางการทหาร

(ง) การถูกใช้เป็นเป้าหมายของการแก้แค้น/ตอบโต้ทางการทหาร

(จ) การถูกทำลายหรือถูกกระทำในลักษณะใดๆ ที่เป็นการลงโทษแบบเหมารวม

3. ทรัพย์สินและทรัพย์สินสมบัติที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจำต้องละทิ้งไว้ จะต้องได้รับการคุ้มครองจากการถูกทำลาย และการนำไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือโดยพลการ รวมทั้งการถูกยึดครอง หรือเอาไปใช้ในลักษณะต่างๆ

Principle 21

1. No one shall be arbitrarily deprived of property and possessions.

2. The property and possessions of internally displaced persons shall in all circumstances be protected, in particular, against the following acts:

(a) Pillage;

(b) Direct or indiscriminate attacks or other acts of violence;

(c) Being used to shield military operations or objectives;

(d) Being made the object of reprisal; and

(e) Being destroyed or appropriated as a form of collective punishment.

3. Property and possessions left behind by internally displaced persons should be protected against destruction and arbitrary and illegal appropriation, occupation or use.

หลักการที่ 22

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในค่ายหรือไม่ก็ตาม ไม่ควรจะถูกเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากการพลัดถิ่น ในการที่จะได้รับสิทธิ ดังต่อไปนี้

(ก) สิทธิที่จะมีเสรีภาพทางความคิด ความรู้ผิดชอบ ศาสนาหรือ ความเชื่อ ความคิดเห็นและการแสดงออก

(ข) สิทธิที่จะแสวงหาโอกาสในการทำงานหรือเข้าร่วมในกิจกรรม ทางเศรษฐกิจได้อย่างอิสระ

(ค) สิทธิในการรวมกลุ่มโดยเสรีภาพ และการเข้าร่วมกิจกรรมของ ชุมชนได้อย่างเท่าเทียม

(ง) สิทธิในการลงคะแนน การเข้าร่วมกิจกรรมทั้งของรัฐและของ สาธารณะ รวมทั้งสิทธิในการเข้าถึงช่องทางที่จำเป็นในการใช้สิทธินี้ และ

(จ) สิทธิที่จะสื่อสารด้วยภาษาที่พวกเขาเข้าใจกันได้

Principle 22

1. Internally displaced persons, whether or not they are living in camps, shall not be discriminated against as a result of their displacement in the enjoyment of the following rights:

(a) The rights to freedom of thought, conscience, religion or belief, opinion and expression;

(b) The right to seek freely opportunities for employment and to participate in economic activities;

(c) The right to associate freely and participate equally in community affairs;

(d) The right to vote and to participate in governmental and public affairs, including the right to have access to the means necessary to exercise this right; and

(e) The right to communicate in a language they understand.

หลักการที่ 23

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิทางการศึกษา

2. เพื่อให้สิทธิข้อนี้มีผลปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องแน่ใจว่าบุคคลดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้พลัดถิ่นฯ ที่เป็นเด็ก ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ การศึกษานี้ควรความเคารพต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาของผู้พลัดถิ่นฯ

3. ควรมีความพยายามเป็นพิเศษ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้หญิงและเด็กหญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการการศึกษา (Educational programs) อย่างเต็มที่และเสมอภาค

4. จะต้องมีการจัดหาอุปกรณ์ในการศึกษาและการฝึกอบรมให้กับผู้พลัดถิ่นฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยรุ่นและสตรี ที่ไม่ว่าจะพักอาศัยอยู่ในค่ายหรือไม่ก็ตามให้เร็วที่สุดเท่าที่เงื่อนไขต่างๆ จะอำนวย

Principle 23

1. Every human being has the right to education.

2. To give effect to this right for internally displaced persons, the authorities concerned shall ensure that such persons, in particular displaced children, receive education which shall be free and compulsory at the primary level. Education should respect their cultural identity, language and religion.

3. Special efforts should be made to ensure the full and equal participation of women and girls in educational programmes.

4. Education and training facilities shall be made available to internally displaced persons, in particular adolescents and women, whether or not living in camps, as soon as conditions permit.

ส่วนที่ 4 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม

หลักการที่ 24

1. การช่วยเหลือทางมนุษยธรรมทั้งปวงจะต้องถูกนำไปใช้ให้สอดคล้องกับหลักการด้านมนุษยธรรมและอย่างเที่ยงธรรม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ
2. การช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะต้องไม่ถูกเบียดเบียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยเหตุผลทางการเมืองหรือทางทหาร

SECTION IV - PRINCIPLES RELATING TO HUMANITARIAN ASSISTANCE

Principle 24

1. All humanitarian assistance shall be carried out in accordance with the principles of humanity and impartiality and without discrimination.

2. Humanitarian assistance to internally displaced persons shall not be diverted, in particular for political or military reasons.

หลักการที่ 25

1. เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่และความรับผิดชอบในเบื้องต้น ในการจัดหาความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

2. องค์การมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และผู้ให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมอื่น ๆ มีสิทธิที่จะเสนอการให้บริการในการสนับสนุน/ช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ซึ่งการให้การยื่นข้อเสนอดังกล่าวจะต้องไม่มองว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นมิตร หรือเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของรัฐ และจะต้องได้รับการพิจารณาด้วยเจตนาอันซื่อสัตย์ ทั้งนี้ มิควรปฏิเสธข้อเสนอการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดหาความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมตามที่ต้องการได้

3. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะต้องยอมให้ และอำนวยความสะดวกต่อการส่งต่อความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแบบให้เปล่า ทั้งนี้ ควรจะอนุญาตให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือดังกล่าว นำความช่วยเหลือไปยังผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างรวดเร็ว โดยไม่มีการขัดขวางใดๆ

Principle 25

1. The primary duty and responsibility for providing humanitarian assistance to internally displaced persons lies with national authorities.

2. International humanitarian organizations and other appropriate actors have the right to offer their services in support of the internally displaced. Such an offer shall not be regarded as an unfriendly act or an interference in a State's internal affairs and shall be considered in good faith. Consent thereto shall not be arbitrarily withheld, particularly when authorities concerned are unable or unwilling to provide the required humanitarian assistance.

3. All authorities concerned shall grant and facilitate the free passage of humanitarian assistance and grant persons engaged in the provision of such assistance rapid and unimpeded access to the internally displaced.

หลักการที่ 26

ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ พาหนะการเดินทาง และวัสดุข้าวของต่างๆ ที่จัดหามาเพื่อการดำเนินการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมจะต้องได้รับการดูแล รักษา และคุ้มครอง ผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้จะต้องไม่ตกเป็นเป้าหมายของการโจมตี หรือการกระทำที่รุนแรงใดๆ

หลักการที่ 27

1. องค์การด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และผู้ให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมอื่นๆ ในการให้ความช่วยเหลือ ควรคำนึงถึงความต้องการในการได้รับการคุ้มครอง และสิทธิมนุษยชนของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และใช้มาตรการอันเหมาะสมตามความต้องการนั้น ในการกระทำดังกล่าว องค์การและผู้ให้ความช่วยเหลือเหล่านี้ควรคำนึงถึงมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องด้วย

2. เนื้อหาที่อยู่ในย่อหน้าก่อน ไม่มีผลต่อความรับผิดชอบในการให้ความคุ้มครองขององค์การระหว่างประเทศที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์นี้ ซึ่งการให้ความคุ้มครองขององค์การดังกล่าว อาจได้รับการเสนอหรือร้องขอจากรัฐประเทศต่างๆ

Principle 26

Persons engaged in humanitarian assistance, their transport and supplies shall be respected and protected. They shall not be the object of attack or other acts of violence.

Principle 27

1. International humanitarian organizations and other appropriate actors when providing assistance should give due regard to the protection needs and human rights of internally displaced persons and take appropriate measures in this regard. In so doing, these organizations and actors should respect relevant international standards and codes of conduct.

2. The preceding paragraph is without prejudice to the protection responsibilities of international organizations mandated for this purpose, whose services may be offered or requested by States.

ส่วนที่ 5 หลักการที่เกี่ยวข้องกับการหวนคืนถิ่น การตั้งถิ่นฐานใหม่ และการบูรณาการกลับคืน

หลักการที่ 28

1. เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในเบื้องต้นในการกำหนดเงื่อนไข และจัดให้มีวิธีการที่จะอนุญาตให้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศได้กลับคืนถิ่นฐานบ้านเกิดของเขาด้วยความสมัครใจ อย่างปลอดภัยและอย่างมีศักดิ์ศรี หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศ ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวควรจะพยายามอำนวยความสะดวกการบูรณาการกลับคืนสู่การเป็นสมาชิกชุมชนของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่หวนคืนถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่

2. ควรมีความพยายามเป็นพิเศษที่จะทำให้มั่นใจว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในการวางแผนและการจัดการของการหวนคืนถิ่น หรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการบูรณาการกลับคืนสู่การเป็นสมาชิกชุมชน

SECTION V - PRINCIPLES RELATING TO RETURN, RESETTLEMENT AND REINTEGRATION

Principle 28

1. Competent authorities have the primary duty and responsibility to establish conditions, as well as provide the means, which allow internally displaced persons to return voluntarily, in safety and with dignity, to their homes or places of habitual residence, or to resettle voluntarily in another part of the country. Such authorities shall endeavour to facilitate the reintegration of returned or resettled internally displaced persons.

2. Special efforts should be made to ensure the full participation of internally displaced persons in the planning and management of their return or resettlement and reintegration.

หลักการที่ 29

1. ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่ได้หวนคืนถิ่นฐานบ้านเกิด หรือที่ได้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศ จะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติ อันเป็นผลมาจากการที่พวกเขาเป็นผู้พลัดถิ่นฯ มา พวกเขาควรมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะอย่างเต็มที่และเท่าเทียมในทุกระดับ และสามารถจะเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม

2. เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ มีหน้าที่และความรับผิดชอบให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ทั้งที่ได้กลับคืนไปตั้งถิ่นฐานที่ถิ่นที่อยู่เดิม หรือได้ตั้งถิ่นฐานในที่อยู่ใหม่ ให้ได้รับทรัพย์สิน (Property) และทรัพย์สินสมบัติ (Possession) ซึ่งจำต้องทิ้งไว้ หรือถูกยึดเอาไว้ระหว่างการถูกอพยพ ทั้งนี้ หากมีทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินสมบัติที่มีอาจแสวงหากลับคืนมาได้ เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรจะต้องจัดหาหรือช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นเหล่านี้ให้ได้รับค่าชดเชย หรือการดำเนินการใดๆ เพื่อชดใช้ความเสียหาย

Principle 29

1. Internally displaced persons who have returned to their homes or places of habitual residence or who have resettled in another part of the country shall not be discriminated against as a result of their having been displaced. They shall have the right to participate fully and equally in public affairs at all levels and have equal access to public services.

2. Competent authorities have the duty and responsibility to assist returned and/or resettled internally displaced persons to recover, to the extent possible, their property and possessions which they left behind or were dispossessed of upon their displacement. When recovery of such property and possessions is not possible, competent authorities shall provide or assist these persons in obtaining appropriate compensation or another form of just reparation.

หลักการที่ 30

เจ้าหน้าที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องควรจะยินยอมและอำนวยความสะดวกให้องค์การด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือผู้ให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมอื่นๆ เข้าถึงผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างรวดเร็ว โดยไม่ถูกกีดกัน เพื่อช่วยเหลือในการหวนคืนถิ่น การตั้งถิ่นฐานใหม่ และการบูรณาการกลับคืน ตามบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่ขององค์การหรือบุคคลนั้นๆ

Principle 30

All authorities concerned shall grant and facilitate for international humanitarian organizations and other appropriate actors, in the exercise of their respective mandates, rapid and unimpeded access to internally displaced persons to assist in their return or resettlement and reintegration.

ส่วนที่ 2

คู่มือประยุกต์ใช้หลักการชี้แนะ
ว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ

**Handbook for Applying the Guiding Principles on
Internal Displacement**

ผู้เขียน

ซูซาน เอฟ มาร์ติน

(Susan F. Martin)

บทนำ

วิกฤติการณ์ของโลกเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ จำเป็นต้องใช้ความพยายามร่วมกันจากภาครัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และผู้มีบทบาทอื่นๆ ในการแสดงให้เห็นถึงความต้องการเฉพาะของผู้คนจำนวนมากกว่า 20 ล้านคน ที่ถูกบังคับให้กลายเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการจัดทำกรอบแนวคิดทางกฎหมายที่จะเป็นพื้นฐานการปฏิบัติเกี่ยวกับการพลัดถิ่น ในปี พ.ศ.2541 ฟรานซิส เอ็ม เด็ง ผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติเกี่ยวกับงานด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้นำเสนอหลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศ ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ภายใต้การร้องขอแห่งคณะกรรมการดังกล่าว รวมทั้งสมัชชาสามัญแห่งสหประชาชาติ จึงได้พัฒนามาตรฐานสากล สำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ โดยอยู่บนหลักการ และสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกฎหมายผู้ลี้ภัยที่มีอยู่ ณ ขณะนั้น โดยอนุมาณ

หลักการชี้แนะนี้สัมพันธ์กับงาน ทั้งที่เป็นของผู้ปฏิบัติงานในภาครัฐ ผู้มีบทบาทที่อยู่นอกภาครัฐ หน่วยงานระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยหลักการชี้แนะนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง จากการถูกทำให้พลัดถิ่นตามอำเภอใจ มีสิทธิที่จะพักอาศัยอยู่ในแหล่งพักพิงที่ปลอดภัยและมีศักดิ์ศรีระหว่างการพลัดถิ่น

รวมทั้งมีสิทธิที่จะหวนกลับคืนถิ่น หรือ ตั้งถิ่นฐานใหม่ และบูรณาการตนเองให้เข้ากับชุมชนใหม่ได้อย่างปลอดภัย

หลักการชี้แนะนี้ได้ถูกพัฒนา ภายใต้การกำกับของผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติฯ โดยคณะทำงานที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และได้รับความร่วมมือจากองค์การระหว่างประเทศ หน่วยงานระดับภูมิภาค และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยในอันดับแรกนั้น คณะทำงานได้ตรวจสอบเนื้อหาที่มีอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกฎหมาย ที่จะคุ้มครองจากการอพยพในประเทศได้อย่างไรบ้าง นอกจากนี้ คณะทำงานนี้ยังได้ระบุถึงประเด็นกฎหมาย ที่มีความล้มเหลวในการให้ความคุ้มครอง และช่วยเหลือขั้นพื้นฐานได้อย่างเพียงพอ ด้วยเหตุนี้ หลักการชี้แนะนี้ จึงไม่เพียงแต่ที่จะเน้นย้ำถึงความสำคัญของหลักปฏิบัติที่มีอยู่แล้วเท่านั้น แต่ยังสามารถแสวงหาความชัดเจนกับประเด็นที่ยังมีความคลุมเครือ และอุดช่องโหว่ของกฎหมายที่ได้จำแนกมาดังกล่าวแล้วนั้นด้วย

ถึงแม้ไม่มีผลผูกมัดเหมือนสนธิสัญญา แต่หลักการชี้แนะนี้ก็ได้รับการยอมรับและมีความชอบธรรมในระดับสากล ในปี พ.ศ.2541 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ ได้รับทราบหลักการชี้แนะนี้ รวมทั้งเจตนาของผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติในการนำเอาหลักการชี้แนะนี้ไปใช้ในการทำงานของเขา และก่อนหน้านั้น ในปีเดียวกัน คณะกรรมการถาวรว่าด้วยกิจกรรมระหว่างหน่วยงานของสหประชาชาติ

ประกอบด้วย หัวหน้าของหน่วยงานหลักๆ ที่ทำงานด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา ได้ตอบรับด้วยความยินดีต่อหลักการชี้แนะนี้ และยังสามารถกระตุ้นให้สมาชิกของหน่วยงานหรือองค์กรให้แบ่งปันความรู้กับคณะผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานของตนเพื่อการนำเอาหลักการชี้แนะเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอพยพภายในประเทศ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์กรรัฐอเมริกันได้รับและให้การสนับสนุนหลักการชี้แนะนี้ คณะกรรมการผู้ลี้ภัยแห่งองค์การแห่งเอกภาพอาฟริกาได้ตั้งข้อสังเกตว่า หลักการชี้แนะนี้น่าสนใจและน่าชื่นชม นอกจากนี้ องค์กรเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรปก็ยังนำเอาหลักการชี้แนะไปเผยแพร่แก่คณะผู้ทำงานภาคสนามด้วย

คู่มือประยุกต์ใช้หลักการชี้แนะว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในประเทศเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของคณะผู้ทำงานภาคสนามในการที่จะปฏิบัติตามหลักการชี้แนะฯ อธิบายถึงหลักการชี้แนะฯ ซึ่งเริ่มจากหลักการทั่วไป แล้วจำแนกว่าควรนำหลักการใดไปประยุกต์ใช้กับความต้องการเฉพาะใดในสถานการณ์ภาคสนาม โดยที่นำบางส่วนมาจากคู่มือปฏิบัติการภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นในประเทศ (Manual on Field Practice in Internal Displacement) ซึ่งพิมพ์ไว้แล้วด้วยในที่นี้ คู่มือประยุกต์ใช้ฯ ให้ตัวอย่างแนวการปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ภาคสนามสามารถนำไปใช้ในฐานะของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ซึ่งมีเนื้อหาตั้งแต่การส่งเสริมสิทธิ ไปจนถึงการกำหนด

ยุทธศาสตร์โครงการอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อเพิ่มความคุ้มครองและรับรองว่าจะได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยได้อธิบายถึงการปฏิบัติงานภาคสนามที่ได้นำไปปฏิบัติแล้วในบางประเทศ

ผู้เขียนคู่มือประยุกต์ใช้ได้แก่ ชูซาน เอฟ มาร์ติน ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อศึกษาการย้ายถิ่นระหว่างประเทศของมหาวิทยาลัยยอร์ซทาวน์ และเป็นผู้เขียนหลักการชี้แนะสำหรับคุ้มครองผู้อพยพผู้หญิงของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้อพยพสหประชาชาติ ผู้เขียนเอกสารฉบับนี้ขอชื่นชมกับข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้รับระหว่างการประชุมคณะผู้แทนของสหประชาชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้ทบทวนเนื้อหาของคู่มือประยุกต์นี้ ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับคำชี้แนะจากคุณโรเบอร์ต้า โคเฮน ผู้อำนวยการร่วมของสถาบันบรูกกิง โครงการด้านผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และศาสตราจารย์วอลเตอร์ เคลิน จากมหาวิทยาลัยเบอร์ลินและประธานคณะผู้เชี่ยวชาญกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งได้ช่วยเหลือในการจัดทำหลักการชี้แนะนี้

การพลัดถิ่นภายในประเทศ
หมายถึงอะไร

คุณลักษณะที่เด่นชัดของการพลัดถิ่นภายในประเทศ ได้แก่ การถูกบังคับให้เคลื่อนย้ายหรือการถูกเคลื่อนย้ายโดยไม่ยินยอมภายในเขตแดนของประเทศ ซึ่งเหตุผลของการหนีจากอันตรายนี้อาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ รวมไปถึงความขัดแย้งทางทหาร สถานการณ์ความรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชน และภัยพิบัติที่เกิดจากทั้งน้ำมือของคนและธรรมชาติ

บุคคลผู้ซึ่งเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งอย่างสมัครใจด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนถือว่าไม่สอดคล้องกับคำนิยามของคำว่า ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่ได้ระบุไว้ในหลักการชี้แนะนี้ ในทางตรงข้าม บุคคล กลุ่มคน ที่ถูกบังคับให้ละถิ่นฐานบ้านเกิด หรือจำเป็นที่จะต้องหลบหนีออกจากบ้านเกิดเนื่องจาก ความขัดแย้ง การละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์หรือธรรมชาติก็ตาม ตรงกับคำนิยามของคำว่า การพลัดถิ่นภายในประเทศ ในบางกรณีการพลัดถิ่นภายในประเทศอาจเกิดจากผลรวมระหว่างการถูกบังคับ หรือปัจจัยทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มศาสนาที่เป็นชนกลุ่มน้อย อาจกลายเป็นเป้าของนโยบายกีดกันของรัฐบาล ซึ่งขวางกั้นการพัฒนาเศรษฐกิจตามประเพณีของกลุ่มคนเหล่านี้ บุคคลที่รู้สึกว่าการถูกบังคับให้โยกย้าย อันเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ สอดรับกับคำนิยามของคำว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

อย่างไรก็ตาม การเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ไม่เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมาย หลักการชี้แนะนี้ได้เสนอคำจำกัดความของคำว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ แต่ไม่ได้อธิบายถึงสถานะพิเศษทางกฎหมายของผู้พลัดถิ่นเหล่านั้น โดยแตกต่างจากผู้ลี้ภัย ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศไม่ได้ออกจากประเทศที่พวกเขาเป็นพลเมืองอยู่ ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงมีสิทธิต่างๆ เฉกเช่นเดียวกับคนอื่นๆ ในประเทศของเขา อย่างไรก็ตาม เขาก็ยังคงมีความต้องการพิเศษตามค่านิยม (Virtue) แห่งการพลัดถิ่นของพวกเขา และนี่คือสาเหตุที่หลักการชี้แนะนี้ได้อธิบายให้เห็นว่าควรมีการตีความกฎหมายอย่างไร และควรประยุกต์ใช้อย่างไรสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเหล่านี้

บ่อยครั้งที่สถานการณ์ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ทำให้ต้องมีการชูประเด็นสิทธิมนุษยชน และในบางครั้งก็มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการความสงบสุข และความมั่นคงภายในประเทศ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ นานาชาติจึงมีความสนใจในสถานการณ์ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการบังคับอพยพของผู้คนเป็นจำนวนมาก และในกรณีที่เป็นผลมาจากความขัดแย้งทางทหาร ความรุนแรงโดยทั่วไป และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งไม่ได้หมายความว่า สถานการณ์การพลัดถิ่นภายในประเทศทุกสถานการณ์ต้องการความสนใจจากนานาชาติ ถ้าหากความต้องการของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศได้รับการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพจากรัฐบาลของพวกเขา บทบาทของนานาชาติก็ไม่มีส่วนจำเป็น เว้นเสียแต่ว่าได้รับการร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลนั้นๆ

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
คือบุคคลหรือกลุ่มคน
ที่ได้ถูกใช้กำลังหรือบังคับ
ให้หลบหนีหรือละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตน
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อันเป็นผลจาก
หรือเพื่อที่จะหลีกเลี่ยง
ผลกระทบจากความขัดแย้งทางทหาร
สถานการณ์ความไม่สงบโดยทั่วไป
การละเมิดสิทธิมนุษยชน
หรือภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติหรือน้ำมือมนุษย์
และเป็นบุคคลผู้ซึ่งไม่ได้ข้าม
เส้นเขตชายแดนของรัฐ

บทนำในเอกสารหลักการชี้แนะฯ

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

เจ้าหน้าที่ภาคสนามของหน่วยงานพัฒนา หน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน และหน่วยงานช่วยเหลือทางมนุษยธรรม สามารถส่งเสริมหลักการชี้แนะนี้ โดยร่วมกับหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ภาคสนามสามารถดำเนินการ ดังต่อไปนี้ :

- * เผยแพร่ หลักการชี้แนะฯ และข้อมูลเกี่ยวกับ หลักการชี้แนะฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเป็นภาษาที่ผู้พลัดถิ่นฯ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใช้

- * สนับสนุนให้มีการนำ หลักการชี้แนะฯ ไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย

- * สนับสนุนการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักการชี้แนะฯ และกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

- * ติดตามผลและเผยแพร่ข้อมูลตามคำร้องขอตามหลักการชี้แนะฯ

- * ส่งเสริมการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ถูกต้องเกี่ยวกับจำนวนของผู้พลัดถิ่นฯ และสภาพการณ์ของพวกเขา บันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นสำหรับความปลอดภัย การคุ้มครองและความเป็นส่วนตัว

- * สนับสนุน เข้าไปมีส่วนร่วม และส่งเสริมการประสานงานระหว่างหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ รับประกันว่าองค์กรท้องถิ่น รวมไปถึงองค์กรของผู้พลัดถิ่นเอง ได้เข้าเป็นหุ้นส่วนในความพยายามร่วมกันดังกล่าว

- * ประกันว่า การสอดแทรกในโครงการต่างๆ อยู่บนฐานของความเข้าใจที่ดีใน หลักการชี้แนะฯ กฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม และกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

* ออกแบบโครงการ “ที่ยึดหลักการด้านสิทธิ” ที่เน้นเกี่ยวกับการพลัดถิ่นในฐานะที่เป็นเจ้าของสิทธิมากกว่าที่จะเป็นผู้รับเคราะห์

* วางแผนกิจกรรมโครงการต่างๆเพื่อให้แน่ใจว่า ผลประโยชน์ได้ตกถึงผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ อย่างเท่าเทียมกับผู้อื่นภายในประเทศนั้น

* ดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการจะต้อง “จงใจ” หรือ “ไม่จงใจ” ที่จะจำกัดสิทธิของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ รวมไปถึงสิทธิในการหาที่ลี้ภัยทางการเมือง

* ในการออกแบบโครงการให้คำนึงถึงกลุ่ม “ความต้องการพิเศษ” ในประชากรของผู้พลัดถิ่นฯ ที่สิทธิของเขาอาจเสี่ยงต่อการถูกละเมิด

* สนับสนุนอย่างแข็งขัน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ในประเทศ (national authorities) เพื่อประกันว่าเจ้าหน้าที่นั้นจะยอมรับความรับผิดชอบ ที่มีต่อการพลัดถิ่นภายในประเทศ

* สนับสนุน ผ่านการฝึกอบรมและการสนับสนุนอื่นๆ ในการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ในประเทศริเริ่ม เพื่อเกิดการยอมรับความรับผิดชอบต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

* เอื้ออำนวยช่องทางสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และผู้นำให้เข้าถึงเจ้าหน้าที่ในประเทศ เพื่อแสวงหาการคุ้มครองและความช่วยเหลือ

ปรับปรุงจากคู่มือปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ

หลักการทั่วไป

มีหลักการทั่วไปสี่ประการที่รองรับการให้คุ้มครอง และความช่วยเหลือสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ แนวทางที่จะกล่าวต่อไปในคู่มือประยุกต์ใช้ฉบับนี้สะท้อนให้เห็นถึงหลักการทั่วไปทั้งสี่ประการข้างต้น ดังนี้

สิทธิเท่าเทียมกันและพันธกรณีเท่าเทียมกัน

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีความแตกต่างจากคนอื่นๆ เพียงการถูกบังคับให้อพยพ พวกเขายังมีสิทธิและความรับผิดชอบเหมือนกันกับคนอื่นๆ ในประเทศของพวกเขา กฎหมายในประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศพึงนำมาใช้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และคนอื่นๆ ที่ไม่ได้ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตน รัฐบาลไม่อาจเลือกปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ อันเนื่องมาจากการพลัดถิ่น และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเองก็ไม่สามารถละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในประเทศ โดยไม่ถูกลงโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำว่า ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบทางอาญาเป็นรายบุคคล ในความผิดเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อความเป็นมนุษย์และอาชญากรรมสงคราม

หลักการเหล่านี้ได้ประยุกต์ใช้กับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคน โดยไม่ได้คำนึงถึงชาติพันธุ์ ศาสนา ทักษะทางการเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ สัญชาติ อายุ และเพศ หรือคุณสมบัติอื่นๆ หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นถึงการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจำนวนมากถูกบังคับให้หลบหนี เนื่องจากพวกเขาเป็น

ชนกลุ่มน้อย หรือมีเชื้อชาติ ศาสนา หรือคุณสมบัติอื่นใด ที่ทำให้พวกเขาตกอยู่ในสถานะที่ถูกเลือกปฏิบัติได้โดยง่าย องค์กรต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม ซึ่งทำงานช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ก็ต้องปฏิบัติตามหลักการของการไม่เลือกปฏิบัติเช่นกัน

การปฏิบัติอย่างเสมอภาคต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคน สอดคล้องกับความใส่ใจเป็นพิเศษต่อกลุ่มที่มีแนวโน้มถูกละเมิด (potentially vulnerable group) หลักการชี้แนะนี้ อ้างอิงถึงกลุ่มเฉพาะสี่กลุ่ม ที่ต้องการความเอาใจใส่เป็นพิเศษ เนื่องจากเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ถูกโจมตีทางกายและปัญหาการคุ้มครองอื่นๆ เด็กๆ โดยเฉพาะที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีผู้ดูแล ผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้หญิงมีครรภ์ ผู้หญิงที่เลี้ยงลูกเล็กๆ และผู้หญิงที่เป็นหัวหน้าครอบครัว คนพิการ และผู้สูงอายุ สมาชิกของกลุ่มเหล่านี้ อาจต้องการความช่วยเหลือที่มากกว่า หรือที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากอายุของพวกเขา ภาวะทางร่างกายหรือความรับผิดชอบต่อครอบครัว

การใช้หลักการเดียวกันทั่วโลก

หลักการชี้แนะนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจไปประยุกต์ใช้ได้ทั่วโลก เนื่องจากมีพื้นฐานอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ขณะนั้น เป็นหลักการที่เน้นถึงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับ บรรทัดฐานแห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่ถือปฏิบัติกันมา กฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อย่างผูกพันในตัวของมันเอง องค์กรระหว่างประเทศทุกหน่วย หน่วยงานรัฐบาล กลุ่มผู้ต่อต้าน

รัฐบาล องค์การพัฒนาเอกชน และสถาบันอื่นๆ ที่ติดต่อกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ควรเคารพหลักการเหล่านี้ และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศก็ควรเคารพหลักการนี้เช่นกัน การสังเกตการณ์ของหลักการชี้แนะนี้จะไม่ส่งผลเชิงบวกหรือเชิงลบต่อสถานภาพของสถาบันหรือบุคคลเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น กลุ่มต่อต้านรัฐบาลที่ปฏิบัติตามหลักการนี้จะไม่ได้รับการเสนอให้มีความถูกต้องทางการเมืองในการทำกิจกรรมของกลุ่มฯ

**หลักการเหล่านี้
ที่มีฐานอยู่บน
กฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม
ระหว่างประเทศที่มีอยู่
และกลไกทางสิทธิมนุษยชน
ใช้เพื่อ
เป็นมาตรฐานสากล
ที่จะชี้แนะรัฐบาล
รวมทั้ง**

**หน่วยงานด้านมนุษยธรรมและการพัฒนาระหว่างประเทศ
ในการจัดหาความช่วยเหลือและความคุ้มครองต่อผู้พลัดถิ่นภายใน
ประเทศ**

**เซอร์จีโอ วิเอรา เดอ เมลโล
รองเลขาธิการ (Under-secretary) กิจการด้านมนุษยธรรม
ให้ความเห็นต่อหลักการชี้แนะฯ**

หลักการชี้แนะนี้ไม่ได้มาแทนที่กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หรือกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรมระหว่างประเทศแต่อย่างใด อ้างอิงมาจากกฎหมายต่างๆดังกล่าว หลักการชี้แนะนี้ก็ไม่สามารถใช้เป็นข้ออ้างสำหรับจำกัด ดัดแปลง หรือทำลายสิทธิภายใต้กฎหมายภายในประเทศ หากประเทศใดให้สิทธิไว้ในกฎหมายภายในประเทศมากกว่าที่กำหนดในกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐบาลก็ไม่สามารถเพิกเฉยต่อสิทธิที่ให้ไว้ ต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศได้ โดยอ้างถึงหลักการชี้แนะที่มีอยู่ในเอกสารฉบับนี้

สิทธิในการร้องขอและได้รับสถานภาพผู้ลี้ภัย

หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ยังคงมีสิทธิแสวงหาและได้รับการลี้ภัยในประเทศอื่นได้ ประเทศต้นทางที่จำกัดหรือกีดกันการเคลื่อนย้ายของพลเมืองที่หาทางออกจากประเทศ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ตอบสนองตามหลักการชี้แนะนี้ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะปฏิบัติตามเนื้อหาอื่นๆ ทุกประการก็ตาม ประเทศต่างๆ ที่มีผู้ขอลี้ภัย ไม่สามารถใช้หลักการชี้แนะนี้ในการตัดสินใจ เพื่อจำกัดการเข้าถึงกระบวนการลี้ภัย หรือปฏิเสธการให้สถานภาพเป็นผู้ลี้ภัย ความเป็นจริงที่ว่าความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม ที่ให้กับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศในประเทศใดประเทศหนึ่ง ไม่ได้หมายความว่า บุคคลที่ถือสัญชาติในประเทศนั้นจะไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัย

ทุกคนมีสิทธิแสวงหา
และใช้ชีวิตอยู่ในประเทศอื่นๆ
ในการลี้ภัยจากการกดขี่ข่มเหง
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
มาตราที่ 14

อธิปไตยหมายถึงความรับผิดชอบ

อำนาจอธิปไตย หมายถึง ความรับผิดชอบต่อคนที่อยู่ในเขตแดนของประเทศ รัฐมีความรับผิดชอบในเบื้องต้นในการส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัย สวัสดิการ และเสรีภาพของประชาชน ความรับผิดชอบเหล่านี้ระบุไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ไม่มีรัฐใดที่อ้างถึงความถูกต้องตามกฎหมาย สามารถโต้แย้งพันธะสัญญาในการคุ้มครอง พลเมืองทั้งหลายของตน จากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อำนาจอธิปไตยที่มีประสิทธิภาพหมายความว่ามีความถึงการมีระบบของกฎหมาย และระเบียบที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

แทนที่จะเป็นการบั่นทอนอำนาจอธิปไตยของประเทศ ที่บางคนอาจหวาดกลัว หลักการชี้แนะนี้กลับเสริมสร้างความสำคัญต่อหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ในการคุ้มครองและช่วยเหลือประชาชนของตน รัฐบาลของประเทศต่างๆ ไม่สามารถหลบเลี่ยงความรับผิดชอบของตน เพียงเพราะว่ามีคนเพียงจำนวนน้อยของประเทศเท่านั้นที่พลัดถิ่น ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิที่

ร้องขอและได้รับการคุ้มครอง และความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ในประเทศของตน หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำว่าพวกเขาไม่ควรถูกกดขี่ข่มเหง หรือถูกลงโทษ เนื่องจากใช้สิทธิของตนเพื่อการคุ้มครองและช่วยเหลือนั้น

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามมักเป็นกลุ่มคนแรกๆที่ได้สังเกตการละเมิดสิทธิ และความรับผิดชอบตามที่ระบุไว้ในหลักการชี้แนะฯ ขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามควรปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ คือ

* ยืนยันข้อเท็จจริง เป็นเอกสารที่จะแสดงให้เห็นว่าได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นจริง

* รายงานข้อเท็จจริง ด้วยรายละเอียดให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ไปยังสำนักงานใหญ่ของตน และองค์กรระหว่างประเทศ ที่มีพันธกิจเพื่อคุ้มครองผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ในกรณีที่มีองค์กรเหล่านี้อยู่

* ตัดสินใจ โดยขอคำปรึกษา กับสำนักงานใหญ่ หรือใครอื่น เพื่อรายงานให้ทราบตัวอย่างเช่น องค์กรภาคสนามอื่นๆ องค์กรระหว่างประเทศ รัฐบาลที่ให้ทุนสนับสนุนกลุ่มที่ทำงานพิทักษ์สิทธิตามกฎหมาย ผู้นำชุมชน และนักข่าวหรือหนังสือพิมพ์

* พิจารณาจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่นๆ ถ้าเป็นไปได้ เพื่อที่จะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานที่ทำขึ้น เพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การปรึกษาหารือกับองค์กรระหว่างประเทศ ที่ได้รับมอบหมายให้
คุ้มครองผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

* พัฒนาทางเลือก โดยปรึกษากับสำนักงานใหญ่ รวมไปถึงการ
สื่อสารส่วนบุคคลกับหน่วยงานที่ฝ่าฝืน ตัวแทนอย่างเป็นทางการของ
เจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง แลกต่อสาธารณชน การให้ความช่วยเหลือ
ทางกฎหมายแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ซึ่งเป็นเหยื่อของการละเมิด
สิทธิ และกิจกรรมอื่นๆ ที่ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้พลัดถิ่น
ภายในประเทศ

* ประเมินผลของแต่ละทางเลือก รวมไปถึงภาพเหมือนของความ
สำเร็จในการเปลี่ยนการละเมิดให้เป็นไม่ละเมิด ความสามารถในการ
ดำเนินกิจกรรมหลักๆ ในโครงการ ความสามารถให้กองกำลังเจ้าหน้าที่
(Presence) ยังคงอาศัยในพื้นที่ร่วมกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
ความปลอดภัยของคณะผู้ทำงาน และข้อพิจารณาอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน

* ใช้และปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ ภายใต้การปรึกษากับสำนักงาน
ใหญ่ บนฐานการประเมินข้อดี ข้อเสียของทางเลือกต่างๆ

* ตรวจสอบประสิทธิผลภาพของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้ว
ปรึกษากับสำนักงานใหญ่เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มโอกาส
แห่งความสำเร็จให้สูงขึ้น

*ปรับปรุงจากคู่มือปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นใน
ประเทศ*

หลักการคุ้มครองจากการพลัดถิ่น

หลักการชี้แนะข้อ 5-9 แสดงให้เห็นกรอบแนวคิด สำหรับการคุ้มครองบุคคลจากการพลัดถิ่นโดยไม่สมัครใจ โดยมีที่มาจากกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม หลักการเหล่านี้ยืนยันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการได้รับความคุ้มครองจากการทำให้พลัดถิ่นโดยไม่สมัครใจ และความรับผิดชอบของรัฐบาล และผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันการพลัดถิ่นดังกล่าว หลักการเหล่านี้ยังได้อธิบายถึงวิธีดำเนินการเพื่อลดผลกระทบจากการพลัดถิ่นให้เหลือน้อยที่สุดในกรณีที่ต้องย้ายถิ่นฐานดังกล่าว

การป้องกันการพลัดถิ่น

“หนึ่งอ่อนซึ้งของการป้องกันคือหนึ่งปอนด์ของการเยียวยา” วิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดต่อการพลัดถิ่นภายในประเทศ คือการหลีกเลี่ยงเงื่อนไขที่อาจบังคับให้ผู้คนต้องจากถิ่นฐานบ้านเกิดโดยไม่สมัครใจ เมื่อใดที่รัฐบาลและสถาบันอื่นๆ เคารพต่อสิทธิมนุษยชน และกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม โอกาสของการพลัดถิ่นในประเทศก็ลดน้อยลงอย่างมาก

ข้อห้ามต่อการใช้อำนาจตามอำเภอใจทำให้คนพลัดถิ่น

การคุ้มครองจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจให้ต้องพลัดถิ่นเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน การใช้อำนาจตามอำเภอใจให้คนต้องพลัดถิ่น เป็นการปล้นทางเลือกของผู้พลัดถิ่น ในการเลือกที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ยังเป็นการแย่งชิงสิทธิว่าด้วยเสรีภาพในโยกย้าย โดยการบีบบังคับให้ต้องละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดโดยไม่สมัครใจ

ทุกคนมีสิทธิ
ที่จะโยกย้ายและเลือกที่อยู่อาศัย
ภายในเขตพรมแดนของแต่ละรัฐ
ได้โดยอิสระเสรี

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

มาตรา 13 (1)

การอพยพโยกย้ายถิ่นถือเป็นข้อห้าม ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้สถานการณ์ใดก็ตาม ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ ทางชาติพันธุ์ ศาสนา หรือเชื้อชาติ ในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ข้อห้ามอย่างเด็ดขาดนี้ใช้ในกรณี การล้างเผ่าพันธุ์ การแบ่งแยกเชื้อชาติ และการบีบบังคับให้พลัดถิ่น ซึ่งใช้สำหรับการทำโทษเป็นกลุ่ม ถึงแม้ว่าการคุ้มครองจากการพลัดถิ่น ในรูปแบบอื่นๆ ยังไม่เป็นที่สรุป รัฐก็อาจจะละเมิดหน้าที่ของตนได้ หาก อพยพผู้คนออกจากถิ่นฐานโดยอำเภอใจ นั่นคือ โดยปราศจากเหตุผล ในการบังคับอพยพ ได้แก่ เพื่อปกป้องความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของสังคม สุขภาพของสังคม หรือผลประโยชน์ของสาธารณะอื่นๆ

การคุ้มครองจากการบังคับให้พลัดถิ่นมีปรากฏอยู่ในช่วงเวลาที่ มี ศักดิ์สงคราม โดยในกฎทั่วไป ฝ่ายต่างๆ ที่เป็นคู่สงครามถูกห้ามไม่ให้ใช้ กำลัง หรือบังคับพลเมืองให้เคลื่อนย้าย ยกเว้นแต่ว่าพวกเขาสามารถ แสดงให้เห็นว่า จะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน หรือเป็นเหตุผลความจำเป็นทางทหาร เมื่อการพลัดถิ่นเป็นข้อยกเว้น และไม่ได้เป็นกฎทางการทหารภาระจึงตกอยู่กับฝ่ายต่างๆ ที่ทำสงครามกัน ในการแสดงความชอบธรรม เมื่อจะอพยพเคลื่อนย้ายประชาชน

การพลัดถิ่นของพลเมือง
ไม่ควรเป็นการสังการด้วยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง
ยกเว้นแต่ว่าได้มีการคำนึงถึงความปลอดภัยของพลเมือง
หรือมีความจำเป็นทางการทหาร

อนุสัญญาเจนีวา

ข้อ 17 พิธีสารที่ 2 ปี 2491

ภัยพิบัติจากธรรมชาติหรือน้ำมีมนุษย เช่น ภัยแล้งและความ
อดอยาก อาจไม่ควรนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการบังคับอพยพโยกย้าย
กลุ่มชาติพันธุ์ หรือชนกลุ่มน้อยทางศาสนา และการต่อสู้ทางการเมือง
การพลัดถิ่นที่เกิดจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ เช่น เขื่อน
หรือโครงการ ก่อสร้าง เป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจ หากโครงการ
ดังกล่าวไม่อาจแสดงเหตุผลได้ว่า มีความจำเป็นเหนือกว่า
ผลประโยชน์ของสาธารณะ และถึงแม้ว่าสามารถอ้างผลประโยชน์ต่อ
สาธารณะข้างต้นได้ก็ตาม ผู้ที่ต้องพลัดถิ่นอันเนื่องจากโครงการพัฒนา
นี้ ควรได้รับการปรึกษาหารือและการชดเชย การพลัดถิ่นนี้จะต้องเกิด
ขึ้นในลักษณะที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น และจะต้อง
ลดผลกระทบจากการพลัดถิ่นให้เหลือน้อยที่สุด

หลักการชี้แนะนี้ ยังได้เน้นย้ำต่อไปอีกว่า ถ้าหากมีการพลัดถิ่น
เกิดขึ้นก็ควรเป็นเพียงชั่วคราว ซึ่งการพลัดถิ่นนี้ไม่ควรจะยืดเยื้อเกินกว่า
ความจำเป็นของสถานการณ์ ที่บีบบังคับให้เกิดการพลัดถิ่นอย่าง
ชอบธรรมนั้น หมายความว่า ควรหาและแก้ไขปัญหากการพลัดถิ่นให้
เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ เมื่อใดที่พลเรือนสามารถหวนคืนถิ่นได้อย่าง

ปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี เมื่อนั้นการพลัดถิ่นก็สิ้นสุดลง

การระบุทางเลือกสำหรับการพลัดถิ่น

ในบางสถานการณ์ตัวอย่างเช่น ระหว่างความขัดแย้งทางการทหาร การเคลื่อนย้ายประชาชนจากถิ่นฐานบ้านเกิดของพวกเขา อาจเป็นวิธีการที่ดีที่สุดและมีมนุษยธรรมที่สุด ที่คุ้มครองการรวมกันเป็นกลุ่มก้อนของพวกเขา (Physical integrity) อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นไปได้ควรแสวงหาทางเลือกของการพลัดถิ่น เพื่อให้แน่ใจได้ว่าการพลัดถิ่นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นทางเลือกสุดท้าย หลักการชี้แนะนี้เน้นย้ำความสำคัญของความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่า ได้มีการศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการพลัดถิ่นแล้ว ตัวอย่างเช่น การสร้างเขื่อนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ หากตั้งอยู่สถานที่ที่มีคนอาศัยอยู่น้อย และจะทำให้เกิดการอพยพโยกย้ายคนเพียงจำนวนน้อย ควรจะมีการสร้างทางเดินร่วมที่ปลอดภัย เพื่อใช้เป็นทางนำส่งอาหารไปยังชุมชนที่ถูกตัดขาด เนื่องจากความขัดแย้ง ซึ่งทำให้ไม่จำเป็นต้องอพยพผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้น ไปยังศูนย์บรรเทาทุกข์หรือไม่ หรือทั้งสองฝ่ายของความขัดแย้งควรจะยอมรับและละเว้นการโจมตี และไม่ใช้วิธีการบังคับให้เกิดการการพลัดถิ่นของ “ชุมชนที่ไฝ่สันติ” ซึ่งให้สัญญาว่าพวกเขาจะไม่ให้ความร่วมมือกับฝ่ายใด ซึ่งกรณีต่างๆ และทางออกเหล่านี้ ได้เคยทดลองใช้แล้วในหลายๆ แห่ง โดยความสำเร็จจากกรณีเหล่านี้ได้ย้ำให้เห็นว่า บ่อยครั้งที่การพลัดถิ่นเป็นสิ่งที่สามารถหลีกเลี่ยงได้

การปรึกษากับฝ่ายต่างๆที่ได้รับผลกระทบ

วิธีการที่ดีที่สุดประการหนึ่งในการคุ้มครองประชาชน จากการถูกบังคับตามอำเภอใจให้ต้องพลัดถิ่น ได้แก่ การให้พวกเขาได้เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของพวกเขา ในบางครั้งการปรึกษาหารือกับผู้คนที่พลัดถิ่น จะช่วยกำหนดทางเลือกบางอย่างที่เป็นไปได้ของการพลัดถิ่น คนในท้องถิ่นมักจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกที่ดีกว่าเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเสมอ ในบางครั้ง บางกรณีการปรึกษาหารือ จะช่วยให้เกิดความชัดเจนว่าไม่มีทางเลือกอื่นๆ อีกแล้ว บ่อยครั้งที่ประชาชนยินยอมเคลื่อนย้าย ถ้าพวกเขาเข้าใจสาเหตุว่าการเคลื่อนย้ายนั้นมีความจำเป็น และรู้สึกว่าเขาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บางทีพวกเขาอาจมีความคิดดีๆเกี่ยวกับที่ที่พวกเขาควรจะต้องตั้งถิ่นฐานใหม่ ตัวอย่างเช่น สมาชิกของชุมชนผู้ที่ได้ย้ายไปอยู่ที่อื่นในประเทศนั้นแล้ว อาจจะสามารถช่วยผู้พลัดถิ่นกลุ่มใหม่ในการบูรณาการเข้ากับ สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามมักเป็นคนแรกที่สังเกตเห็นสัญญาณของการบังคับตามอำเภอใจให้พลัดถิ่น ในการที่จะประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบนั้น ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามสามารถทำในสิ่งต่อไปนี้ คือ

- * รวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ เกี่ยวกับจำนวนประชากรและเงื่อนไขในชุมชน ที่เสี่ยงต่อการพลัดถิ่นรวมทั้งปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการพลัดถิ่น

- * จัดตั้งระบบ “การเตือนภัยล่วงหน้า” ที่จะเตือนภัยให้ชุมชนทำให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองและองค์กรต่างๆ ได้รับทราบถึงความเสี่ยงของการพลัดถิ่น

- * แนะนำทางเลือกต่อการพลัดถิ่น ด้วยการศึกษ วิเคราะห์ และอภิปรายกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง

- * จำแนกกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ ในหมู่คนที่มีความเสี่ยงหรือชุมชนที่ต้องพึ่งพา พื้นแผ่นดินเป็นพิเศษ หรือชุมชนที่มีความผูกพันแนบแน่นในแผ่นดินของพวกเขา และกำหนดเป้าหมายการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองคนกลุ่มนี้

- * สนับสนุน (advocate) เรื่องสิทธิของชุมชนที่เสี่ยงต่อการพลัดถิ่นต่อผู้พลัดถิ่นฯ และเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ผู้บริจาคทุน องค์กรระหว่างประเทศ และหน่วยงานอื่นๆ

- * เปิดช่องทางการสื่อสาร ระหว่างชุมชนพลัดถิ่นกับเจ้าหน้าที่ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ที่อาจสามารถป้องกันการพลัดถิ่นหรือช่วยให้แน่ใจได้ว่าการอพยพย้ายถิ่นจะถูกดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จ ด้วยการเคารพต่อสิทธิของผู้พลัดถิ่น

* จัดกองกำลังเจ้าหน้าที่ในชุมชนที่ถูกคุกคามให้โยกย้ายออกจากถิ่น เพื่อลดความเสี่ยง ต่อการพลัดถิ่น

* จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ การขนส่ง วัสดุอุปกรณ์ และเสบียง ต่างๆ หากมีความจำเป็น ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการพลัดถิ่นได้

* สืบให้รู้แน่ชัดเกี่ยวกับสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งชุมชนสามารถตั้ง ถิ่นฐานได้ในช่วงเวลาของการพลัดถิ่น โดยพิจารณาถึงความต้องการใน ความคุ้มครอง และการบริการขั้นพื้นฐานระหว่างช่วงเวลาของการ พลัดถิ่น และจัดเตรียมสถานที่ดังกล่าว

* ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการพลัดถิ่นต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อมี ความจำเป็น และหาทางที่จะลดความเสียหายให้มันน้อยที่สุด

ปรับปรุงจากคู่มือปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายใน ประเทศ

ลดการพลัดถิ่นและผลกระทบเชิงลบให้เหลือน้อยที่สุด

ถ้าหากไม่สามารถหาทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการเคลื่อนย้ายผู้คนได้แล้ว ต้องพยายามอย่างเต็มที่ ในการลดภาวะของการพลัดถิ่นให้เหลือน้อยที่สุด และต้องรับประกันว่าการเคลื่อนย้ายนั้นจะเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจเท่าที่จะเป็นไปได้ หลักการชี้แนะนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การพลัดถิ่นไม่ควรเป็นลักษณะของการละเมิดสิทธิในการมีชีวิต ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เสรีภาพ และความปลอดภัยของผู้ที่ได้รับผลกระทบ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องรับประกันว่า ได้จัดหาที่พักอาศัยที่เหมาะสม และการพลัดถิ่นนั้นจะส่งผลให้มีสภาพที่น่าพึงพอใจในด้านความปลอดภัย โภชนาการ สุขภาพ และสุขอนามัย และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครอบครัว

ในระหว่างการเดินทาง

เราสามารถลดผลกระทบจากการพลัดถิ่นได้ โดยจัดการเคลื่อนย้ายภายใต้สภาวะที่เกิดความปลอดภัย และความกินดีอยู่ดีแก่ผู้ที่ถูกโยกย้ายให้มากที่สุด โดยคำนึงถึง ผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และบุคคลอื่นๆ ที่อาจมีความต้องการพิเศษในการเดินทาง เรายังสามารถลดผลกระทบนี้ได้ด้วยการรับประกันว่า สมาชิกของครอบครัวจะต้องไม่ถูกพรากออกจากกันในระหว่างการเคลื่อนย้าย และที่พักอาศัยระหว่างเส้นทางต้องได้มาตรฐานด้านสุขภาพขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานความปลอดภัย

ที่สำหรับตั้งถิ่นฐานใหม่

การเลือกที่สำหรับตั้งถิ่นฐานใหม่จะช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้พลัดถิ่นฯ และลดอุปสรรคต่างๆ ให้เหลือน้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น การเลือกสถานที่ที่อยู่ใกล้ชุมชนที่เป็นบ้านเกิดให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ช่วยลดระยะเวลาการเดินทาง รักษาภาวะการอยู่อาศัยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เคยชิน และเอื้ออำนวยต่อการหวนคืนถิ่น หากเป็นไปได้ นอกจากนี้ สถานที่ตั้งใหม่ควรจะอนุญาตให้ผู้ที่พลัดถิ่นฯ สามารถฟื้นฟูกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆ สู่สภาพปกติได้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้

ผู้คนในชุมชนที่ผู้พลัดถิ่นมาพักอาศัย มีบทบาทสำคัญในการลดผลกระทบของการพลัดถิ่น โดยต้องให้มั่นใจว่า ได้มีการพิจารณาถึงความต้องการและผลประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของบ้านอย่างเต็มที่ เพื่อให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหา และยังสามารถลดผลกระทบเหล่านี้ได้ โดยการช่วยให้ผู้พลัดถิ่นสามารถรักษาความผูกพันทางสังคมและชุมชนไว้ได้ ในที่สุดการเลือกสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ซึ่งประกอบด้วย ที่พักอาศัยอย่างพอเพียง เสบียงอาหาร การสุขภาพีบาลสุขภาพ และสภาพอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยให้การอพยพเป็นไปอย่างราบรื่น จะช่วยลดผลร้ายจากการพลัดถิ่นให้เหลือน้อยที่สุด

การวางแผน

ถ้าเป็นไปได้การพลัดถิ่นไม่ควรเกิดขึ้น โดยปราศจากการวางแผนที่ดี ถึงแม้ว่าจะเป็นกรณีเร่งด่วนก็ตาม การวางแผนความเป็นไปได้ (contingency planning) ไว้ก่อน จะช่วยให้เกิดการพิจารณา

อย่างรอบคอบของปัจจัยทั้งหมด เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ขึ้นอย่างที่ได้
อภิปรายไว้ก่อนหน้านี้ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองควรจะให้ผู้ที่จะเป็น
คนพลัดถิ่นฯ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เช่นเดียวกัน
กับในการวางแผน และการจัดการในการเคลื่อนย้าย ผู้นำชุมชน
ท้องถิ่นและสถาบันการปกครองที่เป็นทางการ ควรได้รับการกระตุ้นให้
พัฒนาแผนร่วมกับสมาชิกชุมชน หากเป็นไปได้ ผู้วางแผนของชุมชน
ควรได้รับการช่วยเหลือให้เข้าเยี่ยมชมสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่
และประเมินเส้นทางที่จะไปยังสถานที่ที่ต้องการนั้น การไปเยี่ยมชม
เหล่านี้จะช่วยในการวางแผนด้วย การให้ข้อมูลสมาชิกของชุมชน
เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่พวกเขาต้องเผชิญ รวมทั้งโอกาสที่รอพวกเขาอยู่ใน
สถานที่แห่งใหม่นั้น ยังช่วยให้เกิดการปรึกษาหารือ บนพื้นฐานการมี
ข้อมูลข่าวสาร กับผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการอพยพนั้นมากขึ้นด้วย

ควรมีความพยายามเป็นพิเศษที่จะให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมใน
กระบวนการเหล่านี้ด้วย การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการวางแผน
จะช่วยประกันไม่เฉพาะแต่ความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของ
พวกเขาเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ว่า ประเด็นที่กว้างขึ้น
เกี่ยวกับครอบครัวจะได้รับความสนใจตามความจำเป็น เช่น ความ
ปลอดภัยและการศึกษาสำหรับเด็ก หรือการมีอาหารและเครื่องครัว

การตัดสินใจ

กระบวนการตรึงตรองอย่างรอบคอบก็มีความจำเป็นก่อน ที่จะ
ตัดสินใจทำให้เกิดการพลัดถิ่น และท้ายที่สุดแล้ว เป็นความรับผิดชอบ
ของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่จะดำเนินการอพยพ โดยวิธีการอันเหมาะสม

หลักการชี้แนะนี้ได้ระบุว่า การตัดสินใจในเรื่องการพลัดถิ่นนี้ต้องทำโดยหน่วยงานของรัฐบาล ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะสั่งการให้มีการพลัดถิ่น หากจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับทางกฎหมาย เช่น เนื่องจากการขัดแย้งคำสั่งที่ให้มีการอพยพ ก็ควรให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายที่มีความสามารถเป็นผู้ดำเนินการ การฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่บังคับใช้กฎหมาย ในการดำเนินงานภายใต้ความรับผิดชอบของตน ในลักษณะที่ก่อให้เกิดข้อขัดข้องน้อยที่สุด จะเป็นส่วนที่เป็นประโยชน์ในกระบวนการวางแผน

ทบทวนการตัดสินใจ

ส่วนหนึ่งของกระบวนการ ซึ่งการพลัดถิ่นกรณีไม่ฉุกเฉิน ใช้เป็นฐานในการวางแผนและนำไปปฏิบัติ ควรเป็นกลไกที่ให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถอุทธรณ์การตัดสินใจ และให้การอุทธรณ์ดังกล่าวได้รับการรับฟังโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการที่มีความสามารถ ภายในขอบเขตที่สามารถปฏิบัติได้ กระบวนการทบทวนดังกล่าวควรยอมให้มีแนวทางแก้ไขแบบหลากหลาย นับจากยอมให้อยู่ที่เดิม ให้อำนาจโยกย้ายถิ่นฐานใหม่ไปยังสถานที่ที่ได้เลือกเอง ไปจนถึงการให้ค่าชดเชยต่อการสูญเสียบ้านเรือนและทรัพย์สิน

ชนเผ่าพื้นเมืองและประชากรที่มีลักษณะพิเศษอื่นๆ

หลักการชี้แนะนี้ได้ตระหนักว่าประชากรบางคนมีความผูกพันต่อที่ดิน หรือต้องพึ่งพิงที่ดินของตนเป็นพิเศษ ประชากรดังกล่าว ได้แก่ ชนเผ่าพื้นเมือง ชนกลุ่มน้อย ชาวไร่ชาวนา และผู้เลี้ยงปศุสัตว์ หลักการชี้แนะนี้ร้องขอให้รัฐทั้งหลายใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ในการคุ้มครองประชากรเหล่านี้จากการพลัดถิ่น

ลดผลกระทบทางลบจากการพลัดถิ่นให้เหลือน้อยที่สุด : รายการเพื่อการวางแผน (Planning checklist)

- ✓ ได้มีการพิจารณาถึงทางเลือกทั้งหมดต่อการพลัดถิ่นแล้วหรือไม่ ?
- ✓ ได้มีการปรึกษาหารือกับผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงแล้วหรือยัง
- ✓ สมาชิกชุมชนที่พลัดถิ่นได้ไปเยี่ยมชมสถานที่ที่จะอพยพไปอยู่แล้วหรือยัง ?
- ✓ ได้มีการพิจารณาถึงความต้องการความคุ้มครองและความช่วยเหลือระหว่างการเคลื่อนย้ายแล้วหรือยัง ?
 - ความปลอดภัยและความมั่นคงทางกายภาพ
 - อาหารและแหล่งอาหาร
 - ที่พักพิง
 - สุขาภิบาล (Sanitation)
 - ความเป็นหนึ่งเดียวของครอบครัว
 - ผู้ที่ง่ายต่อการถูกละเมิด (Vulnerable population)
 - การดูแลทางการแพทย์ฉุกเฉิน
- ✓ ได้มีการพิจารณาถึงความต้องการความคุ้มครอง และความช่วยเหลือในพื้นที่ของการอพยพเข้าไปอยู่ใหม่แล้วหรือยัง ? ได้แก่
 - ความมั่นคงและปลอดภัยทางกายภาพ
 - อาหารและแหล่งอาหาร
 - ที่พักพิง
 - สุขาภิบาล
 - ความเป็นหนึ่งเดียวของครอบครัว
 - ผู้ที่ง่ายต่อการถูกละเมิด
 - การดูแลทางการแพทย์
 - การศึกษา
 - แหล่งรายได้
 - เอกสาร
 - โครงสร้างการตัดสินใจของชุมชน
- ✓ ได้มีกลไกในการคุ้มครองทรัพย์สินที่ถูกทิ้งไว้หรือไม่ ?

**การคุ้มครองระหว่าง
การพลัดถิ่น**

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเป็นผู้ที่มีโอกาสเดือดร้อนได้ง่ายมากในระหว่างการพลัดถิ่น จึงต้องมีการรับประกันการคุ้มครองพวกเขาจากการถูกโจมตีทางทหาร และการบังคับให้เกณฑ์ทหาร การกระทำอย่างขาดความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำที่เหยียดหยาม การกักตัว กักขัง บังคับให้พลัดพรากจากครอบครัว และการกระทำที่เป็นการละเมิดความเป็นมนุษย์และสิทธิพลเมืองอื่น ๆ หลักการชี้แนะ ข้อ 10-ข้อ 23 ได้อธิบายประเด็นการคุ้มครองเหล่านี้ โดยหลักการ กลุ่มแรกให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยทางร่างกายและความปลอดภัยของตัวบุคคล กลุ่มที่สองให้ความสำคัญกับสิทธิของครอบครัว กลุ่มที่สามให้ความสำคัญกับสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม และกลุ่มที่สี่ให้ความสำคัญกับสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมืองและสิทธิอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน

การเสริมสร้างความคุ้มครองความปลอดภัยทางร่างกาย และเสรีภาพในการเคลื่อนย้าย

จากกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม หลักการชี้แนะข้อ 10-15 ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

สิทธิในชีวิต

สิทธิในชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานมากที่สุดที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศพึงมี เช่นเดียวกับมนุษย์ทุกคน หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำว่า ไม่มีใครอาจรอนชีวิตของผู้อื่น ไม่ว่าหญิงหรือชายตามอำเภอใจได้ โดยตระหนักถึงสถานการณ์ที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมักประสบด้วย

ตนเอง หลักการชี้แนะนี้จึงให้ความสนใจเป็นพิเศษถึงความจำเป็นที่จะคุ้มครองพวกเขาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ฆาตกรรม การประหารชีวิตตามอำเภอใจ และการหายสาบสูญไป เนื่องจากถูกบังคับ ซึ่งมีผลให้เสียชีวิต ไม่เพียงแต่จะห้ามการกระทำที่พรากชีวิตผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเหล่านี้เท่านั้น แต่ยังมีข้อห้ามมิให้ข่มขู่ คุกคาม และส่งเสริมให้เกิดการกระทำใดๆดังกล่าวด้วย

ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตเสรีภาพ

และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

มาตรา 7

หลักการชี้แนะนี้ได้อ้างอิงโดยเฉพาะถึงสถานการณ์การคุกคามต่อชีวิตของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้ง การโจมตีหรือการใช้ความรุนแรงรูปแบบอื่นต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ซึ่งไม่มีส่วนร่วมต่อกรณีขัดแย้ง หรือเป็นอริต่อกันอีกแล้ว ถือเป็นข้อห้ามเช่นเดียวกับรูปแบบการต่อสู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพลเรือน รวมไปถึงการโจมตีทางอาวุธต่อค่าย หรือที่พักพิงของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ การปิดล้อมให้อดอยากหิวโหย โดยเป็นส่วนหนึ่งของยุทธวิธีทางทหาร หรือการใช้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเป็นเกราะกำบังกองทัพ หรือเพื่อการปฏิบัติการทางทหารไม่ว่าจะในเชิงบวกหรือเชิงลบ

การวางกับระเบิดเพื่อต่อต้านเจ้าหน้าที่(Anti-personnel and landmines) เป็นการคุกคาม ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ซึ่งทำให้เกิดอันตรายต่อพลเมืองรวมไปถึงผู้พลัดถิ่นในประเทศด้วย ทั้งในระหว่างและหลังจากการเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน กับระเบิดเป็นอาวุธที่มองไม่เห็นและไม่ได้แยกแยะระหว่างผู้ต่อสู้กับพลเรือน ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศสามารถตกเป็นเหยื่อของกับระเบิด บนเส้นทางไปมาระหว่างสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ของพวกเขา เช่นเดียวกับระหว่างอพยพโยกย้ายตัวอย่างเช่น ผู้พลัดถิ่นที่เป็นผู้หญิงอาจต้องเดินทางไปเป็นระยะทางหนึ่ง เพื่อหาฟืนหรือสิ่งของที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ จึงต้องตกอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายทุกครั้งที่ออกจากสถานที่ตั้งใหม่ ผู้พลัดถิ่นในประเทศเองมีโอกาสน้อยมากที่จะรู้ว่าจุดใดที่มีการฝังกับระเบิดซึ่งแตกต่างจากคนอื่น ๆ ที่อาศัยในหมู่บ้านนั้นอยู่แล้ว

สิทธิในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อห้ามต่อการทรมานและการทารุณโหดร้าย การกระทำที่ผิดมนุษย์และการกระทำที่เสื่อมเสียเป็นพื้นฐานสำคัญของสิทธิมนุษยชน ถึงแม้ว่าจะอยู่ในภาวะฉุกเฉินก็ตามเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่รับผิดชอบไม่อาจละเมิด หรือปล่อยให้มีการละเมิดสิทธิเหล่านี้ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศไม่อาจตกเป็นผู้ถูกข่มขืน ถูกทำให้พิการ การถูกละเมิดทางเพศ ถูกบังคับให้ค้าประเวณี หรือการประทุษร้ายที่ลามกอนาจารอื่นๆ หลักการชี้แนะนี้ยังได้ร้องขอให้มีการคุ้มครองจากการถูกทำให้เป็นทาส รวมไปถึงการนำไปขายเพื่อการแต่งงาน ถูกเอารัดเอาเปรียบทางเพศ และการบังคับใช้แรงงานเด็ก เนื่องจากพวกเขาได้เคลื่อนย้ายมาจาก

ชุมชนที่เป็นบ้านเกิด ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจึงตกเป็นเหยื่อของการกระทำดังกล่าวได้ง่าย ผู้ที่ทำการละเมิดดังกล่าวอาจมีเจตนาไม่เพียงจะทำร้ายเหยื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ยังตั้งใจที่จะขยายผลโดยสร้างความน่าสะพรึงกลัวไปยังประชากรที่เป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเหล่านี้อีกด้วย เช่นเดียวกับการละเมิดสิทธิในชีวิต การคุกคาม และการสนับสนุนให้กระทำการใดๆ ในลักษณะดังกล่าว เป็นสิ่งที่ต้องห้ามด้วยเช่นกัน

**ไม่ควรมีใครที่ถูกทรมาน
หรือทารุณกรรม ถูกกระทำอย่างผิดมนุษย์ หรือ
ถูกข่มขู่หรือลงโทษอย่างขมขื่นศักดิ์ศรี
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**

มาตรา 5

การคุ้มครองการจับกุมคุมขังตามอำเภอใจ

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัยของตนโดยทั่วไปแล้ว สิทธิเหล่านี้หมายถึงการที่รัฐบาลไม่อาจจับกุมหรือกักกันผู้คนได้ตามอำเภอใจ ถ้าจะพูดให้ชัดเจนก็หมายความว่า การใช้อำนาจตามอำเภอใจ และเลือกปฏิบัติด้วยการจับกุมคุมขังผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เพียงเพราะว่าเขาหรือเธอถูกให้อพยพโยกย้ายถิ่นหรือด้วยเหตุผล เช่น ขาดหลักฐานเอกสารที่ใช้แสดงตัว อันเนื่องมาจากสภาวะการเป็นผู้พลัดถิ่น

ไม่มีใครที่จะถูกจับกุมคุมขัง โดยการใช้อำนาจตามอำเภอใจได้

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
มาตราที่ 9 (1)

ไม่ว่ากรณีใดๆ ห้ามมิให้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศถูกจับเป็นตัวประกัน โดยกฎหมายระหว่างประเทศได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงข้อห้ามในการจับตัวประกันระหว่างที่มีความขัดแย้งทางทหาร ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอยู่ในฐานะที่ตกเป็นเหยื่อได้โดยง่ายจากการกระทำดังกล่าวมากที่สุด ไม่ว่าผู้มีอำนาจของรัฐหรือผู้ก่อความไม่สงบก็ไม่อาจจับเอาพลเรือนมาเป็นตัวประกันได้

สำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศแล้ว สิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงของชีวิตนั้น หมายถึงการที่จะไม่ถูกจับกุมคุมขัง หรือกักกันไว้ภายในค่าย เว้นเสียแต่ว่า เป็นสถานการณ์ที่มีความจำเป็นอย่างที่สุด และเป็นการกักกันตัวเพียงช่วงที่สถานการณ์ยกเว้นดังกล่าวยังมีอยู่เท่านั้น โดยที่ค่ายดังกล่าวอาจสร้างขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ แต่สถานที่เหล่านี้ต้องเป็นแหล่งเปิด และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการชี้แนะฯ ข้อ 12 และ 14 ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่อยู่ในสถานที่ดังกล่าว ควรจะมีอิสระอย่างเต็มที่ที่จะเดินทางเข้าและออกจากค่าย

การเลือกที่พักอาศัย

ประชาชนมีสิทธิในการแสวงหาความปลอดภัยในทุกแห่งที่พวกเขาสามารถหาได้ ยกเว้น ในกรณีฉุกเฉิน พวกเขาสิทธิอาศัยในที่

เดิม หากนั่นเป็นสิ่งที่เขาเลือก มีสิทธิโยกย้ายไปยังพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศ และมีสิทธิออกจากประเทศเพื่อลี้ภัยยังที่อื่น ดังอธิบายข้างต้น สิทธิในการเลือกที่พักอาศัยนี้มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ที่สูญเสียครอบครัว บ้าน และทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ของพวกเขา และกลายเป็นคนไร้ราก จากเหตุการณ์ที่พวกเขาไม่สามารถควบคุมได้ การมีสิทธิที่จะเลือกที่พักอาศัยนี้อย่างน้อยก็ทำให้พวกเขายังสามารถควบคุมและกำหนดชีวิตของพวกเขาได้

ทุกๆ คนที่อาศัยโดยถูกต้องตามกฎหมาย

ภายในพรมแดนของรัฐหนึ่งรัฐใด

ย่อมมีสิทธิ ที่จะมีส่วนในการเดินทางเคลื่อนย้าย

และเสรีภาพในการเลือกที่อยู่อาศัยของตน

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

มาตรา 12

การคุ้มครองจากการถูกบังคับให้กลับคืนถิ่นฐานเดิม

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง จากการบังคับให้หวนคืนถิ่น หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ในที่ที่เสี่ยงต่อชีวิต ความปลอดภัย เสรีภาพ และหรือสุขอนามัยของพวกเขา ดังเช่นหลักการแห่งการไม่บังคับให้กลับถิ่นเกิด (nonrefoulement) เป็นสิทธิที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้ลี้ภัย การคุ้มครองจากการบังคับให้หวนคืนถิ่นก็มีความจำเป็นต่อการคุ้มครองผู้พลัดถิ่นภายในประเทศด้วย หลักการนี้นำมาใช้โดยเฉพาะกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถที่จะอยู่ในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนที่มีสถานการณ์ยากลำบากได้

ยิ่งกว่านั้นการรุกรอนสิทธิที่จะแสวงหาความปลอดภัยจากพวกเขา
เท่ากับซ้ำเติมให้เขาเจ็บปวดมากขึ้น

การคุ้มครองจากการถูกบังคับให้เกณฑ์ทหาร

การบังคับให้ผู้ใหญ่และเด็กๆเกณฑ์ทหาร เป็นสถานการณ์ที่
เกิดขึ้นกับคนจำนวนมาก รวมไปถึงกับ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
การเกณฑ์ทหารผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่เป็นเด็ก นับว่าเป็นปัญหา
สำคัญประการหนึ่ง ดังที่ กราชา มาเซล ได้ให้ข้อสังเกตในรายงาน
ของเธอที่มีต่อของสหประชาชาติ เกี่ยวกับผลกระทบของความขัดแย้ง
ทางทหารที่มีต่อเด็กว่า “เด็กๆ ที่มีแนวโน้มเกณฑ์เป็นทหาร มักมาจาก
ครอบครัวที่ยากจนและด้อยโอกาส หรืออยู่แยกจากครอบครัวของตน”
ไม่ว่ารัฐบาลหรือผู้ติดอาวุธที่ก่อความวุ่นวาย ต่างมีความผิดฐานบังคับ
ให้พลเรือนมาทำงาน เพื่อสนองจุดประสงค์ต่างๆทางการทหารรวมทั้ง
เพื่อการสนับสนุนการรบ เช่น ทำอาหาร เป็นลูกหาบ เป็นคนเดินสาร
เคลียร์กับระเบิด และให้บริการทางเพศแก่พลรบ

กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
ได้ระบุเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่ว่าจะเป็นสภาวะการณ์ใดๆ ก็ตาม
ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่เป็นเด็ก ไม่ควรจะถูกเกณฑ์เป็นที่ต้องการ
หรือยอมให้มีส่วนในการต่อสู้ ซึ่งสนธิสัญญาเจนีวาและอนุสัญญาว่า
ด้วยสิทธิเด็ก ได้ระบุว่าคุ้มครองความขัดแย้งควรจะงดเว้นจากการเกณฑ์
ทหารเด็ก ที่อายุไม่ถึงสิบห้าปี และควรระมัดระวังอย่างยิ่งในการ
อนุญาตให้เด็กอายุระหว่างสิบห้าถึงสิบแปดปีมาร่วมกองกำลังทหาร
ได้มีความพยายามจะปรับอายุการเกณฑ์ทหารให้สูงขึ้นเป็นสิบแปดปี

ขณะที่การเรียกประจำการของผู้ใหญ่สามารถทำได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ เจ้าหน้าที่ของฝ่ายทหารไม่ควรเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่ตกเป็นเป้าเพียงเพราะว่าพวกเขาเป็นผู้พลัดถิ่นฯ

**เด็กๆ...จะต้องไม่ถูกเกณฑ์
เข้าไปอยู่ในกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มที่ติดอาวุธ
หรือไม่อนุญาตให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกรณีขัดแย้ง
ที่ต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ**

อนุสัญญาเจนีวา

พิธีสารที่ 2, หัวข้อที่ 4(3)

หลักการชี้แนะนี้ยังได้เน้นย้ำว่า ไม่ว่าในกรณีใดๆ ห้ามเจ้าหน้าที่ใช้การกระทำที่ทารุณ โหดเหี้ยมผิดมนุษย์ หรือหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในการบังคับให้ผู้อื่นยอม หรือลงโทษเมื่อไม่ยอมเข้ารับการเกณฑ์ให้ร่วมปฏิบัติการทางทหาร ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่อาจจับกุมคุมขังผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเป็นตัวประกัน ไม่ให้พวกเขาได้รับอาหาร คุกคามครอบครัวของพวกเขา หรือกระทำการใดๆ ที่คล้ายกับเป็นการบังคับให้พวกเขาเข้าร่วมกองกำลังทหาร

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

ขั้นตอนต่างๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามสามารถดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในภาคสนาม เพื่อคุ้มครองชีวิต ความมั่นคงปลอดภัย และศักดิ์ศรีของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้แก่

- * เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้พลัดถิ่นในประเทศ ระหว่างการอพยพโยกย้ายจากถิ่นฐานเดิม ให้แก่ผู้พลัดถิ่นและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

- * สนับสนุน (Advocate) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และให้การสนับสนุนองค์การพัฒนาเอกชนในท้องถิ่นหรือกลุ่มอื่นๆ ในการสนับสนุนสิทธิต่างๆ เหล่านี้

- * ฝึกอบรมบุคลากรทางทหาร รวมทั้งกองกำลังแห่งชาติ และกองกำลังรักษาสันติภาพ ให้เข้าใจในหลักการที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง

- * จัดตั้งระบบติดตามและรายงาน ที่บันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรถึงการละเมิดสิทธิ ซึ่งมักเกิดขึ้นกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

- * รายงานการสกัดกั้นการลำเลียงเสบียงอาหาร หรือการละเมิดสิทธิที่ร้ายแรงอื่นๆ ต่อมาตรฐานการดำรงชีวิตของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

- * รวบรวมข้อมูลและรายงานข้อจำกัดต่างๆ ที่มีต่อเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายของ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

- * ดำเนินโครงการที่คู่กับระเบิดเพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ของภัยจากกับระเบิด ถ้าเป็นไปได้ให้คู่กับกับระเบิดเสีย

* ให้คงสถานะที่เป็นอยู่ใน หรือที่ใกล้เคียงกับชุมชนที่อพยพโยกย้ายมา เพื่อเพิ่มความคุ้มครอง และกิจกรรมสนับสนุนต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

* ประกันว่าการบริหารจัดการค่ายที่จัดขึ้นสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้สะท้อนให้เห็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองระหว่างการพลัดถิ่น

* ลดการคุกคามจากการถูกโจมตี ด้วยการจำแนกและดำเนินการตามขั้นตอน เพื่อป้องกันไม่ให้ค่ายตกเป็นเป้าโจมตี

* จำแนกปัจจัยที่ขัดขวางผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจากการเสาะหาที่ลี้ภัย หรือเสาะหา สถานที่ปลอดภัยแห่งอื่นๆของประเทศและดำเนินการชี้ให้เห็นถึงปัจจัยดังกล่าว

ปรับปรุงจากคู่มือปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ

การดำรงสภาพของครอบครัวและชุมชน

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศหลายๆ คนที่ต้องพลัดพรากจากครอบครัวของพวกเขา อันเป็นผลจากความขัดแย้ง หรือ สถานการณ์ที่ทำให้พวกเขาต้องไร้ฐานราก (Uproot) หลักการชี้แนะฯ ข้อ 16 และ 17 ตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งความเป็นครอบครัวแม้จะอยู่ในภาวะพลัดถิ่นก็ตาม

การอยู่ร่วมกันของครอบครัว

หลักการชี้แนะนี้กระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบช่วยเหลือ และคุ้มครองผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ให้ดำรงการอยู่ร่วมกันในครอบครัวได้ การแยกครอบครัวออกจากกันเป็นการรุกรอนสิทธิขั้นพื้นฐานในการเคารพต่อชีวิตครอบครัวของบุคคลหนึ่งๆ ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย โดยที่หน่วยครอบครัวได้ให้ความปลอดภัยแก่สมาชิกอย่างมีนัยสำคัญ การแยกสมาชิกครอบครัวออกจากกันจึงบั่นทอน สิทธิอื่นๆ อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กและผู้หญิงจะตกเป็นเหยื่อของการเอาเปรียบได้โดยง่าย เมื่อถูกแยกออกจากญาติพี่น้องของตน

ครอบครัวคือหน่วยธรรมชาติ

และหน่วยพื้นฐานของสังคม

ที่ควรได้รับสิทธิในการคุ้มครอง

จากสังคมและรัฐ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

มาตรา 16 (3)

โครงการพิเศษสำหรับเยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (Minor) ซึ่งไม่มีผู้ดูแล ควรจะต้องหลีกเลี่ยงการโดดเดี่ยว และทำให้พวกเขามีภาวะกดดันทั้งทางร่างกายและจิตใจ โครงการดังกล่าว ควรต้องสอดคล้องกับการให้การดูแลเด็กๆ ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวด้วย องค์การด้านมนุษยธรรมต่างๆ มีความรับผิดชอบที่จะทำให้แน่ใจว่าโครงการต่างๆ ของตนจะไม่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

เมื่อครอบครัวต้องการอยู่ในที่เดียวกันระหว่างการพลัดถิ่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองควรจะต้องสนองความต้องการเช่นนี้ ภายในขอบเขตเท่าที่ทำได้ สมาชิกของครอบครัวเดียวกันควรสามารถแบ่งปันพื้นที่ที่อยู่ร่วมกันได้ ควรดำรงการอยู่ร่วมกันของครอบครัวไว้ แม้ว่าจะถูกกักกัน หรือถูกกักขังในค่ายก็ตาม

การกลับมาอยู่ร่วมกันของครอบครัว

ต้องเน้นย้ำอีกครั้งว่าปัญหาที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงที่สุดประการหนึ่งสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้แก่ การถูกแยกออกจากครอบครัว การไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ในระหว่างการหนีจากอันตราย ทำให้ไม่ทราบว่าจะหาที่พักพิงได้ไปถึงที่หมายอย่างไรปลอดภัย หรือว่าได้เสียชีวิตลงในระหว่างการเดินทาง การแยกพ่อแม่และลูกออกจากกันมักจะเป็นปัญหา อย่างเช่น สถานการณ์ความขัดแย้งใน รวันดา ทำให้เยาวชนยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งขาดผู้ดูแล (Unaccompanied minors) จำนวนมากกว่า 100,000 คน ระบุว่าอยู่ในค่ายผู้อพยพและผู้พลัดถิ่นฯ ในหลายๆ กรณีเด็กๆ เหล่านี้มีพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือญาติสนิทที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งสามารถกลับไปอยู่ร่วมกันอีกครั้งได้ (Reunited)

แต่ละฝ่ายที่มีความขัดแย้งกัน
ต้องอำนวยความสะดวกแก่คำร้องขอ
จากสมาชิกของครอบครัว
ที่พลัดพรากจากกัน เนื่องจากสงคราม
โดยคำร้องขอนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อขอเริ่มต้น
ติดต่อกับสมาชิกอื่นๆ ของครอบครัว ใหม่อีกครั้ง
และเพื่อขอพบกันอีก หากเป็นไปได้
อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 4

มาตรา 26

หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำสิทธิของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
ในอันจะทราบชะตากรรม และหนแห่งของญาติพี่น้องที่สูญหาย
นอกจากนี้ พวกเขายังมีสิทธิกลับมาอยู่ร่วมกันใหม่กับสมาชิกของ
ครอบครัวของเขาโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ โดยเจ้าหน้าที่บ้านเมือง
มีความรับผิดชอบหลักในการตามหาญาติ และเอื้ออำนวยให้ครอบครัว
ได้กลับมาอยู่ร่วมกัน แต่พวกเขาก็ควรให้ความร่วมมือกับองค์กร
ระหว่างประเทศ เช่น สภากาชาดสากล (ICRC) ที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง
ในการสืบหาคนซึ่งสูญหายระหว่างความขัดแย้งและภัยพิบัติอื่นๆ

สิทธิเด็ก

เด็กๆ ที่เป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีความต้องการพิเศษ
ที่ควรจะต้องตอบสนองในระหว่างการพลัดถิ่น พวกเขาอยู่ในภาวะที่
ตกเป็นเหยื่อได้โดยง่ายต่อการโจมตี ทำร้ายทางร่างกาย บังคับให้
เกณฑ์ทหาร และถูกละเมิดสิทธิต่างๆ ของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

เมื่อต้องแยกจากครอบครัวของพวกเขา เด็กๆ อาจพบว่ามันเป็นการยากที่จะได้รับอาหารที่ต้องการ ที่พักอาศัย การดูแลสุขภาพ การศึกษา และความจำเป็นอื่นๆ หากพวกเขาได้เห็นการเสียชีวิตของพ่อแม่ หรือรู้เห็นเกี่ยวกับการเช่นฆ่าอื่นๆ พวกเขาอาจต้องทุกข์ทรมานแสนสาหัส และมีความบอบช้ำทางจิตใจด้วยเช่นกัน เพื่อดำเนินการตามหลักการที่มีรายละเอียดอยู่ในอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก โครงการที่เกี่ยวกับเด็กที่ เป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศควรกำหนดว่าอะไรเป็นสิ่งที่ เป็นผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก แม้ว่าการกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวอีก เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา แต่ถ้าหากเป็นไปได้ ควรให้พวกเขาได้มีทางเลือกในการได้ไปอยู่กับครอบครัวอื่น หรือการดูแลอื่นๆ ในหลายๆ กรณี พบว่า การดูแลเด็กวิธีดังกล่าวต้องการรับการสนับสนุนให้สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กๆ ที่เป็นผู้พลัดถิ่นนั้น

ในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
ไม่ว่าจะนำไปปฏิบัติโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์
ทั้งของรัฐและเอกชน
ศาลสถิตยุติธรรม เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
หรือองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ
ผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก
จะต้องเป็นข้อควรคำนึงประการแรก
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
มาตรา 3

ห้ามละเมิดศพและสุสาน

เนื่องจากการตายของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมักเกิดขึ้นบ่อยมากเกินไป หลักการชี้แนะนี้ได้แนะนำประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับซากศพ และที่ตั้งหลุมศพของผู้วายชนม์ ซึ่งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบในการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายจากการแย่งชิงหรือการทำลายชิ้นส่วนศพ พร้อมทั้งควรอำนวยความสะดวก ในการดำเนินการส่งชิ้นส่วนศพของผู้เสียชีวิตให้กับญาติ ถ้าหากไม่สามารถส่งกลับคืนได้ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องกำจัดชิ้นส่วนหรือศพนั้นอย่างเคารพ รวมทั้งต้องรับผิดชอบในการคุ้มครองและเคารพหลุมฝังศพของผู้พลัดถิ่นฯ นอกจากนี้ หลักการชี้แนะนี้ยังได้ย้ำเตือนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศควรมีสิทธิในการเข้าถึงที่ฝังศพของญาติๆของพวกเขา

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

ขั้นตอนต่างๆที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามสามารถทำร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบภาคสนาม ในการคุ้มครองความเป็นเอกภาพของครอบครัว ได้แก่

- * ออกแบบโครงการที่เอื้อให้ครอบครัวได้อยู่ด้วยกัน
- * สนับสนุนโครงการสืบหาญาติและครอบครัว ที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ และเหตุการณ์เกี่ยวกับสมาชิกของครอบครัวที่สูญหาย
- * ให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัว ในการหาที่อยู่ของลูกๆที่พลัดพรากจากกันในระหว่างการพลัดถิ่น
- * เสนอเรื่องผู้พลัดถิ่นภายในประเทศต่อโครงการกาชาดสากล ที่ช่วยเหลือพวกเขาให้ได้ติดต่อสื่อสารกับสมาชิกของครอบครัว
- * ส่งเสริมให้ครอบครัวได้กลับมาอยู่ร่วมกันใหม่ โดยให้การสนับสนุน ร่วมเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ และจัดหาเรื่องการเดินทาง และสนับสนุนการให้บริการต่าง ๆ (logistical support)

ปรับปรุงจากคู่มือปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ

การคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมักจะพบว่า ตนเองมักจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ หรือโอกาสที่เพียงพอ หลักการชี้แนะฯ ข้อ 18, 19, 21 และ 23 ได้ระบุสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อผู้พลัดถิ่นฯ โดยเฉพาะ

มาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทั่วโลกได้ทนทุกข์ทรมาน เนื่องจากสภาพการครองชีพที่ไม่เพียงพออย่างมาก ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม หลักการชี้แนะฯ นี้ได้อธิบายไว้ชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่บ้านเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบจัดหาความช่วยเหลือพื้นฐานให้แก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ หรือประกันว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานดังกล่าว โดยที่ไม่ต้องคำนึงถึงว่าพวกเขาจะพักอาศัยอยู่ในค่าย หรือกระจัดกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ในเมืองหรือชนบทก็ตาม อย่างน้อยที่สุด ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะต้องเข้าถึงแหล่งอาหารที่จำเป็น และน้ำดื่ม บ้าน และที่พักอาศัยขั้นพื้นฐาน เสื้อผ้าที่เหมาะสม และการบริการทางการแพทย์ที่จำเป็น รวมทั้งระบบสุขภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนจำเป็นต่อการยังชีพทั้งสิ้น สาเหตุหลักของการตายของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ รวมทั้งผู้ลี้ภัย ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามอื่นๆ คือ ภาวะทุพโภชนาการ การขาดอาหารจะฆ่าชีวิตโดยตัวเอง และผู้ขาดอาหารยังมีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย นอกจากนี้ การสุขภาพที่ไม่ดี และน้ำที่มีสารเจือปนยังส่งผลให้อัตราการตายสูงขึ้น ในทำนองเดียวกัน กลุ่มคนที่ปราศจาก

ที่พักอาศัยและเสื้อผ้าที่พอเพียงก็ยิ่งเปราะบางต่อเชื้อโรคที่จะมาคร่าชีวิต และตกอยู่ในสภาพอากาศที่เลวร้าย

**รัฐภาคีของอนุสัญญาปัจจุบัน
ได้ตระหนักถึงสิทธิของทุกคน
ที่จะมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่พอเพียง
สำหรับตนและครอบครัวของตน รวมไปถึง
อาหาร เสื้อผ้า และบ้านที่เพียงพอ
และการปรับปรุงสภาพการดำรงชีวิต
อย่างต่อเนื่อง**

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม

ข้อ 12

ควรจะให้ความสนใจเป็นพิเศษเพื่อที่จะแน่ใจว่า การให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งของ ได้ไปถึงกลุ่มต่างๆ ที่อ่อนแอ ซึ่งอาจมีความยากลำบากในการได้รับอาหาร ที่พัก และอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการที่ให้ความช่วยเหลือต่างๆ ควรจะใส่ใจต่อความต้องการของผู้ที่ไร้ความสามารถ ผู้สูงอายุ และเด็กๆ ที่ไม่มีผู้ดูแล ครอบครัวที่มีหัวหน้าเพียงคนเดียว ก็อาจต้องการ ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้แน่ใจว่าการช่วยเหลือที่เพียงพอจะไปถึงครอบครัวของพวกเขา

สิทธิด้านสุขภาพและการรักษาทางการแพทย์

การบริการทางแพทย์ที่จำเป็น สามารถช่วยป้องกันการเพิ่มขึ้นของอัตราการตาย และการเป็นโรคได้ โดยผ่านกลยุทธการป้องกันโรค และการเฝ้าระวังรักษาโรค อย่างน้อยที่สุด ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ทุกคนควรเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการฉีดภูมิคุ้มกันโรค สำหรับเด็กๆ การบริการด้านสุขอนามัย โพรแกรมอาหารเสริมสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ที่ประสพภาวะทุพโภชนาการ และการบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ควรให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษในการป้องกันโรคติดต่อและติดเชื้อ รวมไปถึง เชื้อเอ็ดส์ ด้วยสภาวะการอยู่อาศัยอันคับแคบซึ่งเกิดขึ้นบ่อยๆ โดยเฉพาะในช่วงภาวะฉุกเฉิน การแพร่กระจายของโรคเหล่านี้เกิดขึ้นทั่วไป โดยไม่ต้องใช้ความพยายามใดๆ เป็นพิเศษ นอกจากนี้ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคนที่ได้รับบาดเจ็บ ป่วย พิการ ควรจะได้รับการรักษาทางการแพทย์ตามที่ต้องการให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ การได้เข้าถึงการบริการทางจิตแพทย์ก็เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากอัตราที่สูงของภาวะความเครียดหลังจากประสบความบอบช้ำทางจิตใจ และปฏิกิริยาสนองตอบทางจิตวิทยาที่มีต่อความเครียดที่พวกเขาประสบในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังจากการหนี การพิจารณาทางการแพทย์เท่านั้นที่นำไปใช้กำหนดว่า เมื่อไรและสิ่งไร คือการบริการสุขภาพทางจิต และสุขภาพกายที่ต้องจัดหามาให้พวกเขา โดยสถานภาพความเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศของเขาต้องไม่มีผลต่อการตัดสินใจดังกล่าว

**รัฐภาคีของอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน
ตระหนักถึงสิทธิของทุกคน
ที่พึงมีสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ
ที่ได้มาตรฐานสูงสุดเท่าที่จะได้รับได้**

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ

สังคมและวัฒนธรรม

มาตรา 12

หลักการชี้แนะนี้ยังได้กระตุ้นว่า ควรมีความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการด้านสุขภาพของผู้หญิง และการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพสำหรับผู้หญิง หน่วยงานที่ให้บริการสุขภาพแก่สตรี และการให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่เป็นเหยื่อของการละเมิดทางเพศ หรือการละเมิดด้านอื่นๆ การให้บริการด้านสุขภาพที่ไม่เหมาะสม หรือเข้าถึงไม่ได้ เป็นอุปสรรคต่อสุขภาพที่ดีของผู้หญิงและครอบครัวของพวกเธอ การที่ไม่มีผู้บริการด้านสุขภาพผู้หญิงเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ณ ที่ซึ่งค่านิยมทางวัฒนธรรมได้กีดกันผู้หญิงจากการยอมรับในสายตาของผู้ชาย ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันของพวกเธอ นอกจากนี้ ความต้องการพื้นฐานของผู้หญิง เช่น เสื้อผ้าที่พอเพียง และอุปกรณ์ทำความสะอาดสำหรับผู้หญิงที่มีรอบเดือน มักถูกมองข้ามอยู่บ่อยครั้ง ในการให้บริการสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้หญิง

การมีส่วนร่วมของผู้หญิง

หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้หญิง ในการวางแผนและในการแจกจ่ายสิ่งของที่จำเป็นตามสิทธิแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้มีเครื่องแสดงว่าการได้เข้าไปมีส่วนร่วมของประชากรผู้พลัดถิ่นเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยาก ในหลายๆ สถานการณ์ การให้ผู้หญิงเข้าร่วมอาจเป็นปัญหา โดยเฉพาะในวัฒนธรรมที่มีแนวโน้มกีดกันผู้หญิงจากโลกการตัดสินใจอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม การกันผู้หญิงออกไปนั้นเป็นการละเมิดสิทธิของพวกเธอ ยิ่งไปกว่านั้น ดังที่หลักการชี้แนะนี้ได้ตระหนัก ผู้หญิงที่เป็นผู้พลัดถิ่นนั้นมีสำนึกที่ดีที่สุด ว่าอะไรคือความต้องการของตนเองและของครอบครัวของพวกเธอ และพวกเธอมักจะมีความคิดที่ดีๆว่าจะตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้อย่างไร ได้มีการประมาณการว่าประมาณร้อยละ 80 ของผู้พลัดถิ่นเป็นผู้หญิงและลูกๆ ของพวกเธอ การให้เพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้บริการต่างๆจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการแจกจ่ายอาหาร และการจัดเตรียมตะกร้าอาหาร การออกแบบและจัดวางข้าวของเครื่องใช้ในค่ายพักหรือที่กำบังอื่นๆ และการแจกจ่ายน้ำและฝืน การตัดสินใจในประเด็นต่างๆเหล่านี้ส่งผลต่อทั้งการจัดบริการต่างๆ และความปลอดภัยของผู้หญิงและเด็กที่ได้รับบริการ

การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง
เป็นการละเมิดหลักการของ
ความเท่าเทียมแห่งสิทธิ
และการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
เป็นอุปสรรคต่อ
การมีส่วนร่วมของผู้หญิง
ในเชิงความเท่าเทียมกับผู้ชาย
ทั้งในด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ
และวัฒนธรรมในประเทศของพวกเขา
อีกทั้งยังขัดขวางการเจริญเติบโตทางทรัพย์สิน
ของสังคมและครอบครัว
และทำให้มีความยากลำบากยิ่งขึ้นในการพัฒนา
ศักยภาพของผู้หญิง
ในบริการแก่ประเทศของตนและมนุษยชาติ
อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติ
ต่อสตรีในทุกรูปแบบ
อารัมภบท

สิทธิในการมีงานทำ

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิแสวงหาการจ้างงาน และเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เพราะมิฉะนั้นแล้วพวกเขา ก็ต้องคอยพึ่งพาการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม มีหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการตัดสินใจทางด้านความมั่นคงปลอดภัย การมีงานทำ รวมทั้งการถ่ายทอดทักษะต่างๆ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอาจต่อต้านการลงทุนทางเศรษฐกิจในชุมชนใหม่ของพวกเขา ถ้าพวกเขาเชื่อว่าพวกเขาจะได้กลับบ้านโดยเร็ว แต่ถ้าหากว่าการพลัดถิ่นยังคงต้องดำเนินต่อไป และโอกาสที่จะสู่ถิ่นฐานบ้านเกิดยังเลือนราง ความสนใจในกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็อาจเพิ่มขึ้นได้

ทุกคนมีสิทธิที่จะทำงาน
ที่จะเลือกรับจ้างทำงานโดยอิสระ
ที่จะมีสภาพการทำงานที่เป็นธรรมและน่าพอใจ
และที่จะได้รับความคุ้มครองจากการว่างงาน
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
มาตรา 23

สิทธิในทรัพย์สิน

การรับประกันสิทธิในทรัพย์สินมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ของการเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมักต้องละทิ้งบ้านของพวกเขา โดยมีการแจ้งล่วงหน้าอย่าง กระชั้นชิดเท่านั้น และไม่สามารถที่จะเก็บรักษาทรัพย์สินของตนให้ปลอดภัยได้ ในระหว่างการหลบหนีและในค่ายของผู้พลัดถิ่นฯ ทรัพย์สินที่ติดตัวเพียงจำนวนน้อยที่มีอยู่ของพวกเขาอาจเสี่ยงต่อการ ถูกขโมย ทำลาย หรือถูกเจ้าหน้าที่ยึดเอาไปตามอำเภอใจ ผู้พลัดถิ่น ภายในประเทศจึงไม่ควรที่จะถูกยึดทรัพย์สิน หรือสิ่งๆ ที่พวกเขา ครอบครองตามอำเภอใจ ด้วยการปล้นสะดม การจู่โจมทั้งโดยตรง หรืออย่างไม่เลือก หรือการกระทำที่รุนแรงอื่นๆ ถูกใช้เป็นเกราะกำบัง ในปฏิบัติการ หรือวัตถุประสงค์ทางการทหาร หรือถูกใช้เพื่อการ โต้ตอบทางการทหาร รวมทั้งทรัพย์สินของพวกเขาไม่อาจถูกทำลาย หรือใช้เพื่อลงโทษรวมหมู่อย่างไม่เหมาะสม เจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่ รับผิดชอบทั้งในชุมชนที่เป็นถิ่นฐานบ้านเกิด และในสถานที่ตั้งถิ่นฐาน ใหม่ ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนในการคุ้มครองทรัพย์สินของผู้พลัดถิ่น ภายในประเทศจากการกระทำดังกล่าว

**ทุกคนมีสิทธิที่จะครอบครองทรัพย์สินสมบัติของตนเองโดยลำพัง
เช่นเดียวกันกับการมีทรัพย์สินสมบัติร่วมกับกับคนอื่น
ไม่มีใครที่จะมายึดทรัพย์สินสมบัติของเขาไปตามอำเภอใจได้**

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

มาตรา 17

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องคุ้มครองทรัพย์สินและสมบัติ ซึ่งผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทิ้งไว้ข้างหลัง จากการอ้างความเหมาะสมตามอำเภอใจ และไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากการถือครอง หรือนำไปใช้ ทั้งนี้ ได้มีการใช้เวลาและทรัพยากรไปมากมาย ในการที่จะแก้ปัญหาสิทธิความเป็นเจ้าของ หลังจากการตั้งถิ่นฐานอย่างสงบ เนื่องจากมีการละเมิดสิทธินี้บ่อยครั้ง เมื่อที่ดินและบ้านถูกครอบครองโดยผู้อื่น ก็ทำให้ยุ่งยากมากขึ้น ในการแก้ปัญหาความตึงเครียดของฝ่ายต่างๆ ในสังคม รวมทั้งการอำนวยความสะดวกเพื่อคืนทรัพย์สินนั้นแก่เจ้าของด้วย

สิทธิในการศึกษา

มนุษย์ทุกคนรวมถึงผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิในการศึกษา สิทธินี้มักถูกรีดรอนในสถานการณ์ของการเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาวะฉุกเฉิน อย่างไรก็ตาม หลักการชี้แนะนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กๆ ที่เป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะได้รับการศึกษาขั้นต้น โดยไม่มีค่าใช้จ่าย การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะต้องยอมรับ แม้อยู่ในบริบทภาวะฉุกเฉินก็ตาม การเข้าเรียนควรเป็นการบังคับ ไม่ใช่สมัครใจ ผู้ปกครองมีสิทธิเลือกประเภทของการศึกษาที่มีอยู่แก่ลูกๆ ของพวกเขา เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องดำเนินการเพื่อที่จะทำให้แน่ใจว่า การศึกษาที่จัดให้กับเด็กๆ ที่เป็นผู้พลัดถิ่นฯ ทำโดยคำนึงถึงการเคารพต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษาและศาสนาของพวกเขา

ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา
การศึกษาควรแบบให้เปล่า อย่างน้อย
ในระดับการศึกษาขั้นต้นและขั้นพื้นฐาน
และการศึกษาขั้นพื้นฐานควรเป็นภาคบังคับ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

มาตรา 26

ในขณะที่ได้ตระหนักว่า ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนนั้น ไม่ได้เป็นข้อบังคับให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจัดการศึกษาแก่ผู้พลัดถิ่นฯ สูงเกินกว่าระดับประถมศึกษา แต่หลักการชี้แนะนี้กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้บริการทางด้านการศึกษา และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พลัดถิ่นฯ ที่เป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ให้เร็วที่สุดทันทีที่สถานการณ์เอื้ออำนวย ส่วนโอกาสในการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาและการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะยังคงค่อนข้างจำกัดในเกือบทุกค่ายที่มีผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอยู่ เนื่องจากการขาดแคลนโอกาสทางการศึกษานี้ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งความสามารถของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศในการเลี้ยงดูตนเอง และต่อการอบรมครูให้มีจำนวนเพียงพอในการที่จะจัดการศึกษาขั้นประถมให้แก่เด็กๆ

หลักการชี้แนะนี้ได้ให้ข้อสังเกตเป็นพิเศษ เกี่ยวกับความจำเป็นในการรับรองว่า ผู้หญิงและเด็กหญิงจะได้มีส่วนร่วมในโปรแกรมการศึกษาอย่างเต็มที่ ขณะที่การเข้าถึงการศึกษาเป็นปัญหาสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศทุกคน แต่ผู้หญิงและเด็กหญิงมักประสบอุปสรรคมากกว่า ซึ่งมักเป็นอุปสรรคทางวัฒนธรรม และสะท้อน

ความเป็นจริงว่า เด็กผู้หญิงมีแนวโน้มไม่ค่อยได้เป็นผู้แทน (Underrepresented) ในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงการให้เด็กหญิง และผู้หญิงเข้าถึงการศึกษาเท่าเทียมกับผู้อื่น

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม โดยร่วมกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานในภาคสนาม สามารถใช้ในการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้แก่

* ติดตามการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เช่น ทำผ่านแผนงานต่างๆ เพื่อระบุถึงภาวะทุพโภชนาการ โรค และอัตราการตายที่เพิ่มขึ้น

* คุ้มครองสิทธิในการมีมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ โดยประกันว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานต่างๆ ด้านอาหาร น้ำ การดูแลสุขภาพ สุขอนามัย ที่พักอาศัย และเสื้อผ้า ได้รับการตอบสนอง

* เข้าถึงการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น ขนาด และประเภทอาหารในตะกร้าอาหารควรเหมาะสม ทั้งด้านโภชนาการและวัฒนธรรมของพวกเขา ที่พักอาศัย อาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ได้จัดสรร ในลักษณะที่เพิ่มความปลอดภัยแก่เด็กและผู้หญิงให้สูงขึ้น

* ส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยการออกแบบและดำเนินการ
แผนงาน ที่จะทำให้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศสามารถหาเลี้ยงชีพตนเองได้
สามารถผลิตอาหาร และเครื่องนุ่งห่มได้เองด้วย

* สนับสนุนให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในการช่วยเหลือทุกๆ
อย่าง ที่มีต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ในการศึกษาและแผนงานเกี่ยวกับ
การสร้างรายได้

* สนับสนุนการเข้าถึงการศึกษาของผู้พลัดถิ่นที่เป็นเด็ก รวมถึง
การได้เข้าเรียนในโรงเรียนท้องถิ่น และเมื่อเป็นไปได้ ควรให้โอกาสใน
การได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งการฝึกทักษะอาชีพให้แก่ทั้ง
วัยรุ่นและผู้ใหญ่

* สนับสนุนขั้นตอนต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิในทรัพย์สิน
และแก้ปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

ปรับปรุงจากคู่มือภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ

การคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

หลักการชี้แนะฯ ข้อ 20 และ 22 ได้อธิบายเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศไว้ดังนี้

การยอมรับการคุ้มครองตามกฎหมาย

การได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล หากไม่มีการยอมรับดังกล่าว ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศก็จะตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิในรูปแบบต่างๆ ได้โดยง่าย รวมไปถึงการขัดขวางอย่างไร้เหตุผลต่อการเดินทางไปไหนมาไหน ทั้งในและนอกประเทศของตน ต่อการเป็นเจ้าของทรัพย์สินใดๆ และต่อการได้รับการยอมรับในสถานภาพสมรส การเกิด รวมทั้งการตาย บ่อยครั้งที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศถูกกีดกันความสามารถที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายของพวกเขา เนื่องจากขาดเอกสารแสดงสถานะทางกฎหมายของตนเอง ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอาจทำเอกสารที่แสดงสถานะทางกฎหมายของตนสูญหาย อันเป็นผลจากเหตุการณ์ร้ายแรง ที่ทำให้ต้องหลบหนี จนต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ นอกจากนี้ เอกสารเหล่านี้อาจถูกทำลายระหว่างหรือหลังจากการหลบหนีก็ได้ เด็กๆ ที่เกิดระหว่างการพลัดถิ่นก็อาจไม่เคยได้รับเอกสารที่เป็นทางการในการแสดงฐานะของตน

**ทุกคนจะต้องมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับ
ในทุกหนแห่งว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย**

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

มาตรา 16

บ่อยครั้งเกินไป ที่รัฐบาลตั้งข้อกีดกันอย่างไรเหตุผลในการออกเอกสารใหม่ และเอกสารทดแทนของเดิม เพื่อแสดงตนของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ตัวอย่างเช่น การกำหนดให้พลเมืองทุกคนไปขอรับเอกสารแสดงสถานะบุคคลที่บ้านเกิดของตนเอง หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ในการออกเอกสารแสดงสถานะบุคคลที่จำเป็นสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เพื่อการใช้สิทธิตามกฎหมาย รวมถึง หนังสือเดินทาง บัตรประจำตัวประชาชน สูติบัตร และทะเบียนสมรส ถ้าหากผู้พลัดถิ่นภายในประเทศต้องการขอเอกสารใหม่แทนเอกสารเดิมที่สูญหาย หรือที่ถูกทำลาย รัฐบาลต้องอำนวยความสะดวกในการออกเอกสารใหม่แทนเอกสารเดิม

หลักการชี้แนะนี้ยังได้เน้นย้ำว่าผู้หญิงและผู้ชายจะต้องมีสิทธิที่เท่าเทียมในการได้รับเอกสารแสดงสถานะของตนเอง โดยผู้หญิงมักจะมีข้อจำกัดทางร่างกายในการขอรับเอกสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเดินทางไปหาผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ รัฐบาลจะต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการขจัดอุปสรรคและข้อกีดกันต่างๆ ดังกล่าวออกไป นอกจากนี้ ผู้หญิงควรมีสิทธิที่จะได้รับการออกเอกสารที่เป็นชื่อของตนเองเช่นเดียวกับผู้ชาย ในบางกรณี เอกสารจะออกให้เฉพาะคนที่เห็นหน้าครอบครัวเท่านั้น ซึ่งถ้าเป็นแบบนี้แล้วสมาชิกคนอื่นๆ ของครอบครัวก็มักตกเป็นเหยื่อได้โดยง่าย หากไม่มีหัวหน้าครอบครัวอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงอาจไม่สามารถเดินทางไปตลาดได้อย่างปลอดภัย นอกเสียจากว่าสามีของพวกเธอจะเดินทางไปด้วยผู้หญิง

และเด็กที่ถูกสามีหรือพ่อของพวกเขาทอดทิ้งมักมีความเสี่ยง หากไม่มี
บัตรประจำตัวของตนเอง

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ไม่ว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะพักอาศัยอยู่ที่ใดก็ตาม ไม่ควร
จะมีการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับ สิทธิในเสรีภาพทางความคิดและ
มโนธรรม ศาสนา หรือความเชื่อ ความคิดเห็น และการแสดงออก
ของพวกเขา นอกจากนี้ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิในการสมาคม
อย่างอิสระ และเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในกิจกรรมชุมชน
และมีสิทธิออกเสียงและเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐบาลและของ
สาธารณะ บ่อยครั้งที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศถูกกีดรอน สิทธิในการมี
ส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เนื่องจากพวกเขาไม่ได้พักอาศัยอยู่ในถิ่นที่
เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ในการที่จะทำให้สิทธิเหล่านี้มี
ความหมาย ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะต้องได้เข้าถึงกลไกที่จำเป็นใน
การใช้สิทธิดังกล่าว

ทุกคนมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพ
ในความคิดเห็นและการแสดงออก
สิทธิเหล่านี้รวมไปถึงเสรีภาพ
ในการดำรงความคิดเห็นไว้โดยปราศจากการแทรกแซง
และในการแสวงหา ได้รับ และเผยแพร่
ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็น
ผ่านสื่อใดๆก็ตาม
อย่างปราศจากพรมแดน
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
มาตรา 19

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศยังมีสิทธิที่จะติดต่อสื่อสารในภาษาที่พวกเขาเข้าใจ มีผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจำนวนมากที่เป็นชนกลุ่มน้อย รวมถึงชนเผ่าดั้งเดิม ซึ่งไม่ได้พูด อ่าน หรือเขียนภาษาของคนส่วนใหญ่ หรือของกลุ่มคนที่มีอำนาจ หากบริการหรือความช่วยเหลืออื่นใดจัดสรรให้ โดยใช้เพียงภาษาที่พวกเขาไม่เข้าใจ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอาจต้องเผชิญกับอุปสรรคอันไม่อาจเอาชนะได้ ในการใช้สิทธิของตนเองตามที่ได้ระบุไว้ในหลักการชี้แนะฯ

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม โดยร่วมกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานในภาคสนาม สามารถใช้ในการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและทางการเมืองของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้แก่

* สนับสนุนโครงการที่จะจัดทำเอกสารใหม่แทนเอกสารที่สูญหาย เช่น สูติบัตร หรือโฉนดที่ดิน

* ปรีกษา ขอความคิดเห็น และหรือไม่ก็ ให้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของโครงการ

* ส่งเสริมสิทธิพลเมืองของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในการลงคะแนน และช่วยเหลือพวกเขาในการใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงความคิด การรวมกลุ่ม เสรีภาพทางมโนธรรม การนับถือศาสนา หรือความเชื่อ ความคิดเห็น และการแสดงออก

ปรับปรุงจากคู่มือผู้ปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ

**หลักการที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือ
ทางด้านมนุษยธรรม**

การเข้าถึงการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมเป็นปัญหาที่กีดกันประการหนึ่ง ที่กระทบต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ในตอนที่ 4 ของหลักการชี้แนะนี้ได้ระบุถึงบทบาทและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และองค์การระหว่างประเทศ ในการจัดหาความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ แม้หลักการเหล่านี้ จะให้การยอมรับถึงความรับผิดชอบที่ใหญ่หลวงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองของประเทศ ในการช่วยเหลือพลเมืองของตน แต่ก็ยังยืนยันความสำคัญขององค์การมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และผู้มีบทบาทที่สำคัญอื่นๆ ด้วย

ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

หลักการชี้แนะนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า หน้าที่และความรับผิดชอบเบื้องต้นในการจัดหาความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศตกอยู่กับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง พันธกิจทำนองเดียวกันนี้ กลุ่มผู้ต่อต้านรัฐบาลก็ต้องปฏิบัติตาม โดยทำต่อประชาชนที่เป็นพลเรือนภายใต้การปกครองของตน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายอาจให้ความช่วยเหลือโดยตรงต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เมื่อดำเนินการเช่นนี้ ทั้งสองฝ่ายควรให้ความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม และไม่เอนเอียงเข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่เลือกปฏิบัติ ถ้าทั้งสองฝ่ายไม่สามารถหรือไม่เต็มใจให้ความช่วยเหลือ ก็ต้องยินยอมให้เข้าถึงความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและไม่ขัดขวาง จากผู้มีบทบาทที่เหมาะสมอื่นๆ ซึ่งมีความสามารถและเต็มใจเข้าไปดำเนินโครงการช่วยเหลือเหล่านั้น เมื่อองค์การด้านมนุษยธรรมระหว่าง

ประเทศหรือผู้มีบทบาทที่เหมาะสมอื่นๆ ได้เสนอให้ความช่วยเหลือในนามของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองและกลุ่มผู้ต่อต้านจะต้องไม่ถือว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำที่ไม่เป็นมิตร หรือก้าวก่ายกิจการภายในประเทศของตน และจะต้องไม่ระงับการอนุญาตตามอำเภอใจ

บทบาทของการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม

หลักการชี้แนะนี้มีความชัดเจนว่า องค์การด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เหมาะสมอื่นๆ มีสิทธิเสนอการให้บริการต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ผู้มีบทบาทเหล่านี้ รวมไปถึง องค์การกาชาดสากล(ICRC) ที่มีหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนในระหว่างความขัดแย้งที่มีการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ รวมทั้งข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยของสหประชาชาติ (UNHCR) ซึ่งในบางครั้งได้รับการร้องขอให้ดำเนินการในนามของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ส่วนองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ เช่น ยูนิเซฟ โครงการอาหารโลก โครงการพัฒนาของสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศเกี่ยวกับการอพยพก็มีบทบาทสำคัญเรื่องนี้เช่นเดียวกับผู้มีอำนาจหน้าที่ระดับประเทศของประเทศอื่นๆ (รวมทั้งกองกำลังทหารที่ใช้ขนส่งอาหารและความช่วยเหลือต่างๆ ให้การสนับสนุนการจัดบริการและสัมภาระต่างๆ (logistical support) และจัดส่งบริการทางมนุษยธรรม) และองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งในระดับท้องถิ่นและระหว่างประเทศ

องค์กรด้านมนุษยธรรมที่ไม่มีความเอนเอียง เช่น
องค์การกาชาดสากล
อาจเสนอการให้บริการของตนแก่แต่ละฝ่ายที่มีความขัดแย้งกัน
อนุสัญญาเจนีวา
มาตรา 3

เช่นเดียวกันกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หน่วยงานเหล่านี้จะต้องจัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือที่มีมนุษยธรรม ไม่เอนเอียง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ เคารพต่อมาตรฐานระหว่างประเทศ และหลักจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง หลักจรรยาบรรณดังกล่าวผูกพันให้หน่วยงาน ที่รับช่วงจัดสรรความช่วยเหลือเหล่านี้ จัดสรรความช่วยเหลือบนพื้นฐานความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือ โดยไม่ต้องคำนึงถึงทัศนคติทางการเมือง หรือความเชื่อทางศาสนาของพวกเขา

สิทธิที่พึงได้รับ

ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม
และที่จะเสนอความช่วยเหลือดังกล่าว
เป็นหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน
ที่พลเมืองทุกคนของทุกประเทศ...

มีสิทธิที่จะได้รับ

เมื่อเราให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม
จะไม่ถือเป็นการให้ต่อพวกพ้อง หรือให้ในเชิงการเมือง
และไม่ควรจะถูกมองให้เป็นเช่นนั้น

หลักความประพฤดีสำหรับ

กาชาดสากล

และจันทร์เสี้ยวแดง

และองค์กรพัฒนาเอกชน

ในโครงการให้ความช่วยเหลือสำหรับภัยพิบัติ

บทบาทในการให้ความคุ้มครอง

องค์การระหว่างประเทศ อาทิ ICRC และ UNHCR เป็น
หน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจเฉพาะในการดำเนินการให้ความคุ้มครอง
ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ องค์การอื่นๆที่เป็นองค์การระหว่างประเทศ
และองค์กรพัฒนาเอกชน ควรจะพิจารณาและให้คุ้มครองผู้พลัดถิ่น
ภายในประเทศด้วย ในระหว่างการให้ความช่วยเหลือนั้น ผู้ปฏิบัติงาน
ภาคสนามมักจะได้รับรู้ถึงการละเมิดสิทธิ ความไม่มั่นคงปลอดภัย
ของผู้พลัดถิ่นฯ ตลอดจนปัญหาอื่นๆในการให้ความคุ้มครอง ผู้พลัดถิ่น

ภายในประเทศ หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำว่า หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมมีความรับผิดชอบที่จะใช้มาตรการที่เหมาะสม เมื่อต้องเผชิญกับการละเมิดสิทธิดังกล่าว

ความมั่นคงปลอดภัยของบุคลากรที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม

บุคลากรที่ให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมมักถูกคุกคามและเป็นเป้าโจมตีเพิ่มขึ้น อันเป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ในที่สุดการโจมตีดังกล่าวได้จำกัดการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศด้วย หลักการชี้แนะนี้ได้เน้นย้ำความจำเป็นในการคุ้มครองความปลอดภัย และความมั่นคงของผู้จัดส่งความช่วยเหลือ เช่นเดียวกับความช่วยเหลือที่จัดสรรให้ ความรับผิดชอบที่จะรับประกันความปลอดภัยของพนักงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองซึ่งดูแลพื้นที่ที่ผู้ทำงานที่ให้ความช่วยเหลือฯ ปฏิบัติงานอยู่ ผู้ทำงานที่ให้ความช่วยเหลือฯ ไม่ควรจะถูกเป็นเป้าของการโจมตีหรือการกระทำที่รุนแรงใดๆ

การที่เจ้าหน้าที่ผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศถูกโจมตีมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นที่จะพัฒนาแผนเพิ่มความปลอดภัยของคนเหล่านี้ โดยในกระบวนการวางแผนควรคำนึงถึงมาตรการในการป้องกัน รวมทั้งแนวทางอพยพผู้ทำงานที่ตกอยู่ในอันตรายออกมา ทั้งนี้ ความปลอดภัยจะเพิ่มขึ้นได้ หากผู้ทำงานภาคสนามคอยขอให้เพื่อนร่วมงานแจ้งตำแหน่งที่ๆ ตนอยู่ หมั่นติดต่อ

สื่อสารกันบ่อยๆ ทางวิทยุ หรือวิธีสื่อสารอื่นๆ มาตรการอื่นๆ อาจหา
ได้ใน อนุสัญญาว่าด้วยความปลอดภัยของบุคลากรองค์การ
สหประชาชาติและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับความเห็นชอบ
จากสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2539

หลักการชี้แนะนี้ยังได้เรียกร้องให้ ทุกฝ่ายให้เคารพและคุ้มครอง
การขนส่งและการส่งเสบียงอาหาร ให้กับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การช่วยเหลือทางมนุษยธรรมไม่ควรถูกเบี่ยงเบน
ให้เป็นจุดประสงค์ทางการเมืองหรือทางทหาร โชคดีไม่คืนักที่หลักการนี้
มักถูกละเลยและมองข้ามอยู่บ่อยครั้ง ในบางกรณีรัฐบาลหรือกลุ่มกอง
กำลังทหารฝ่ายต่อต้านมักจับกุม และยึดอาหารและเสบียงที่ขนส่ง
มาทางเรือไว้เพื่อเอาไปใช้ประโยชน์ต่อฝ่ายตน ส่วนในกรณีอื่นพบว่า
ทหารมักบังคับเก็บภาษี หรือยึดเอาอาหารและเสบียงบางส่วนไว้ก่อนที่
พลเรือนจะได้รับ

สิ่งที่คุณสามารถทำได้

ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม โดยร่วมกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานในภาคสนาม สามารถใช้ในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้แก่

- * ออกแบบมาตรการการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครอง เพื่อให้แน่ใจว่าไม่เอนเอียงเข้ากับฝ่ายใด และเพื่อให้แน่ใจว่าในการออกแบบโครงการใดๆ จะไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อทั้งผู้พลัดถิ่น และชาวบ้านที่เป็นเจ้าของพื้นที่

- * ออกแบบโครงการให้ความช่วยเหลือ โดยความเคารพอย่างเต็มที่ต่อศักดิ์ศรี และสิทธิของปัจเจกบุคคล

- * สนับสนุนและจัดทำจรรยาบรรณ สำหรับปฏิบัติการด้านมนุษยธรรม ร่วมกับผู้บริจาค รัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- * จัดทำระบบการให้คำปรึกษาเป็นประจำ ระหว่างหน่วยงานด้านมนุษยธรรมที่ทำงานกับผู้พลัดถิ่น เพื่อให้แน่ใจถึงความต่อเนื่องของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม การพัฒนาและการบังคับใช้นโยบายความเป็นเอกภาพ ในแง่ของการเบี่ยงเบนความช่วยเหลือ ทางด้านมนุษยธรรมไป เพื่อจุดประสงค์ทางการทหารและทางการเมือง

- * ช่วยเหลือในการเตรียมร่างกฎหมายการจดทะเบียนองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ มาตรการทางกฎหมายอื่นๆ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

* สนับสนุน ทั้งทางด้านวิชาการและการเงิน ในความพยายามของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองซึ่งตระหนักถึงความสำคัญเรื่องนี้ เพื่อเติมเต็มความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม อันรับผิดชอบต่อผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

* สนับสนุนอย่างแข็งขันเพื่อให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมได้เข้าถึงประชากรผู้พลัดถิ่นฯ ทุกคน บันทึกลงเป็นเอกสารและรายงานถึงปัญหาอุปสรรค ในการเข้าถึงความช่วยเหลืออย่างเต็มที่และเสรี พร้อมกับความพยายามเบี่ยงเบนความช่วยเหลือไปจากประชากรที่เป็นพลเรือน

* ใช้ประโยชน์จากวิธีการเข้าถึงความช่วยเหลือนอกกรอบแบบที่ไม่เป็นประเพณี เช่น จัดหน่วยเคลื่อนที่เร็ว การขนส่งทางอากาศ หรือการปฏิบัติการข้ามพรมแดน เพื่อที่จะให้การช่วยเหลือทางมนุษยธรรมไปถึงผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

* ติดตามเรื่องสิทธิมนุษยชน และคุ้มครองความต้องการของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศในระหว่างปฏิบัติการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม ติดต่อสื่อสารอย่างสม่ำเสมอกับองค์การที่สนับสนุนทางด้านสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

* ออกแบบแผนในการคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ รวมถึงแผนในการป้องกันการใช้ความรุนแรง และการอพยพผู้ปฏิบัติงานที่ตกอยู่ในอันตราย

ปรับปรุงจากคู่มือการปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถิ่นภายในประเทศ

หลักการที่เกี่ยวกับการหวนคืนถิ่นและ
การตั้งถิ่นฐานใหม่

การหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายสูงสุดสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ การแก้ปัญหานี้จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ เมื่อผู้พลัดถิ่นสามารถกลับไปใช้ชีวิตอย่างมั่นคงปลอดภัยที่ถิ่นฐานเดิมของพวกเขาหรือถิ่นฐานใหม่ในที่แห่งอื่น หลักการที่ 29 ถึง 30 ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับการหวนคืนถิ่นหรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ หรือการคืนสู่การเป็นสมาชิกชุมชน (การบูรณาการกลับคืน) ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

สิทธิของผู้หวนคืนถิ่นและผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

สิทธิในการหวนคืนถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิที่จะหวนคืนถิ่นอย่างสมัครใจด้วยความปลอดภัยและมีศักดิ์ศรีไปยังถิ่นฐานบ้านเกิดของตน หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ด้วยความสมัครใจในที่แห่งอื่น สิทธินี้เป็นผลพวงจากสิทธิเสรีภาพในการโยกย้ายหรือเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกที่อยู่อาศัย การเคารพในสิทธิประการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อสถานะที่เป็นสาเหตุของการพลัดถิ่นนั้นได้สิ้นสุดลง และผู้พลัดถิ่นอาจต้องออกจากสถานที่ลี้ภัย เมื่อสถานการณ์ต่างๆ เอื้ออำนวย ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศก็สามารถกลับคืนถิ่นได้ เว้นเสียแต่ว่าจะถูกบังคับไม่ให้อำนาจไปยังถิ่นฐานเดิม ในทำนองเดียวกัน ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศไม่ควรจะถูกบังคับให้หวนคืนถิ่น ถ้าพวกเขาไม่ต้องการ หากผู้พลัดถิ่นภายในประเทศต้องการโยกย้ายไปยังที่อื่นในประเทศ นั่นก็เป็นสิทธิของพวกเขาหรือเธอ

การคุ้มครองจากการถูกเลือกปฏิบัติ

ไม่ว่าที่ใดก็ตามในประเทศที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเลือกตั้งถิ่นฐาน พวกเขาไม่ควรที่จะถูกเลือกปฏิบัติเพียงเพราะว่าเป็นผู้พลัดถิ่นฯ พวกเขาสิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะอย่างเต็มที่และเท่าเทียมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภาค และระดับชาติ นอกจากนี้พวกเขายังมีสิทธิเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมอีกด้วย

สิทธิในการได้รับคืนทรัพย์สินและค่าชดเชย

ในการหวนคืนถิ่นหรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมีสิทธิที่จะได้รับคืนทรัพย์สินของเขาหรือเธอ เมื่อการรับคืนนั้นเป็นไปได้ เขาหรือเธอก็ควรได้รับค่าชดเชยสำหรับการสูญหายของทรัพย์สิน หรือได้รับการทดแทนในรูปแบบอื่น

ความรับผิดชอบในการหวนคืนถิ่น ตั้งถิ่นฐานใหม่ และบูรณาการกลับคืน

เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานระดับประเทศ

เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานระดับประเทศ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเบื้องต้นในการดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่า ได้มีแนวทางแก้ไขปัญหายที่ยั่งยืนสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ โดยเจ้าหน้าที่เหล่านี้ต้องกำหนดเงื่อนไขว่า การหวนคืนถิ่นอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรีสามารถทำได้ นอกจากนี้ พวกเขาจะต้องจัดวิธีการเพื่อให้มั่นใจถึงความปลอดภัยในการหวนคืนถิ่น หรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเหล่านี้ควรใช้ความพยายามทุกวิถีทาง เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการบูรณาการกลับคืน หรือการคืนสู่การเป็นสมาชิกของชุมชน

(Reintegration) แก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่หวนคืนถิ่นเดิม หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองดังกล่าวยังต้องช่วยผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่หวนคืนถิ่นและตั้งถิ่นฐานใหม่ ได้รับคืนทรัพย์สินและทรัพย์สินสมบัติ หากไม่สามารถคืนให้ได้ เจ้าหน้าที่เหล่านี้ควรจะช่วยผู้พลัดถิ่นภายในประเทศได้รับค่าชดเชยหรือการทดแทนในรูปแบบอื่นๆ

ในเชิงปฏิบัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ระดับประเทศนั้นรวมไปถึง แสวงหาข้อยุติความขัดแย้งอย่างสันติ ใช้มาตรการต่างๆ เพื่อประกันการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรมจัดการขนย้ายอย่างปลอดภัยแก่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และให้ความช่วยเหลืออย่างเพียงพอและความคุ้มครองทางกาย ระหว่างการเดินทาง และการย้ายที่อยู่ใหม่ ความรับผิดชอบบางประการมีความยากลำบากที่จะดำเนินการ เนื่องจากความขัดแย้งที่เป็นเหตุให้การพลัดถิ่นมักจะนำไปสู่การทำลายโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เสมอ คนอาจต้องกลับไปสู่ถิ่นฐานเดิม โดย ไม่มีคลินิก ถนน โรงเรียน ที่เก็บสำรองอาหาร หรือการบริการขั้นพื้นฐานอื่นๆ ที่ต้องอาศัยเวลาเป็นแรมเดือนหรือแรมปี ก่อนที่ชุมชนจะกลับมาพึ่งตนเองได้ ในช่วงเวลานั้น ก็อาจมีภาวะตึงเครียดระหว่างผู้คนที่มีความแตกต่างกัน ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ผู้อพยพที่รอส่งกลับประเทศ และผู้ที่พักอาศัยอยู่ตรงนั้นตลอดเวลาที่มีความขัดแย้ง ซึ่งผู้พักอาศัยเหล่านี้ ปัจจุบันอาจอาศัยอยู่ทรัพย์สินซึ่งผู้พลัดถิ่นภายในประเทศละทิ้งไว้ก็ได้ ในการทำให้การบูรณาการกลับคืนสำเร็จนั้น โครงการที่มีฐานคิดอยู่ที่ชุมชนมักจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุด ที่จะประกันว่า ทุกคนที่อาศัยอยู่ใน

ชุมชนสามารถเลี้ยงดูตนเองได้โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ถูกสร้างขึ้นใหม่ และมีการใช้ความพยายามต่างๆ เพื่อบรรลุความสมานฉันท์ ความพยายามดังกล่าวต้องรวมไปถึงการกำหนดหลักนิติธรรม (Rule of law) ขึ้นใหม่ การสร้างกลไกส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน และการฟื้นคืนกระบวนการยุติธรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินและการโต้แย้งอื่นๆ

องค์การระหว่างประเทศ

ด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อน และความต้องการที่หลากหลายของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ หลักการชี้แนะนี้กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองฝ่ายต่างๆ ยอมให้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือ จากองค์การมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และผู้มีบทบาทที่เหมาะสมอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็ว และไม่ขัดขวางความช่วยเหลือจากนานาชาติประเทศมีหลายรูปแบบ รวมทั้งการขนส่งผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ขนส่งอาหารและความช่วยเหลือเร่งด่วนอื่นๆ ความช่วยเหลือด้านการก่อสร้างและการฟื้นฟูบูรณะ การยุติความขัดแย้ง กระบวนการสร้างระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว ในการประเมินความช่วยเหลือและการคุ้มครองความต้องการของผู้หวนคืนถิ่นและผู้ที่ตั้งถิ่นฐานใหม่นั้น องค์การระหว่างประเทศ และเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในประเทศ ควรจะประเมินสภาพต่างๆ ได้แก่ สถานการณ์ด้านความมั่นคงปลอดภัย รวมทั้งปัญหาที่ระเบิด ทัศนคติของคนในท้องถิ่นที่มีต่อผู้ที่หวนคืนถิ่น ความพร้อมของอาหาร ที่พักอาศัย เสื้อผ้า และ

การดูแล ทางการแพทย์ สภาพของอาคารสิ่งก่อสร้างและสาธารณสุขปโภค สำหรับโรงเรียน คลินิกสุขภาพ ถนน สะพาน และระบบสุขาภิบาล (Sanitation system) ประสิทธิภาพของระบบการพิจารณาคดี และวิธีการอื่นๆ ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โอกาสทางเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการบูรณาการกลับคืน

สิ่งที่ท่านสามารถทำได้

ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม โดยร่วมกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานในภาคสนาม สามารถใช้ในการช่วยเหลือในการหวนคืนถิ่น การตั้งถิ่นฐานใหม่ และการคืนสู่การเป็นสมาชิกชุมชน (บูรณาการกลับคืน) ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ได้แก่

- * ช่วยเหลือตัวแทนชุมชนพลัดถิ่นในการประเมินสภาพ ในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการคืนถิ่นหรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ ด้วยการสนับสนุนการเยี่ยมชม หรือเข้าเยี่ยมชมพื้นที่ที่มีศักยภาพในการหวนคืนถิ่นหรือตั้งถิ่นฐานใหม่ เพื่อประเมินสภาพของพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างอิสระ

- * ประชุมปรึกษากับผู้นำของกลุ่มผู้พลัดถิ่น ๆ ก่อนหวนคืนถิ่นหรือตั้งถิ่นฐานใหม่ ต้องทำให้ผู้แทนของผู้หญิงและกลุ่มสำคัญทั้งหมดของชุมชนพลัดถิ่นที่ตัดสินใจ มั่นใจว่าการหวนคืนถิ่น หรือตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นความสมัครใจ

- * ประชุมปรึกษาระหว่างผู้นำของชุมชนพลัดถิ่น เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และองค์การระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการหวนคืนถิ่น หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ เพื่อประกันว่าได้ดำเนินการเคลื่อนย้ายคนด้วยความปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี

* เตรียมดำเนินการเก็บกับระเบิด หรืออณรรงค์เพื่อสร้างความตระหนัก ว่ามีกับระเบิด อยู่ตรงจุดไหนในพื้นที่ที่จะหวนคืนถิ่น หรือพื้นที่ที่จะตั้งถิ่นฐานใหม่

* ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในแผนการหวนคืนถิ่น หรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ และแสวงหาวิธีการในการลดการสูญเสียของสิ่งแวดล้อม จากกระบวนการการหวนคืนถิ่นให้เหลือน้อยที่สุด และเมื่อจำเป็น ควรวางแผนในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในสถานที่ที่พลัดถิ่นด้วย

* ระบุและช่วยขจัดความขัดแย้งที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น ระหว่างชุมชน โดยการประชุมปรึกษากันระหว่างผู้พลัดถิ่นฯ กับประชากรที่อาศัยอยู่ในที่ที่จะหวนคืนถิ่น หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้อยู่อาศัย เช่นเดียวกับ ผู้หวนคืนถิ่นอันเป็นประชากรในการออกแบบโครงการ และดำเนินการป้องกันการไม่เห็นด้วย หรือความรู้สึกขมขื่น

* ประเมินสถานภาพทางกฎหมาย หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อพิจารณาตัดสินใจร้องเรียน เกี่ยวกับสิทธิของผู้หวนคืนถิ่นที่มีต่อที่ดินและทรัพย์สิน เมื่อกลับคืนยังถิ่นฐานเดิม ออกแบบโครงการที่รับรองว่าผู้พลัดถิ่นภายในประเทศจะได้รับความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน และสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย ถ้าจำเป็นต้องร้องเรียนสิทธิที่มีต่อทรัพย์สินนั้นอีกครั้ง

* เตรียมการขนส่งอย่างเป็นระบบ โดยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากชุมชนของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ทำให้พวกเขาสามารถเดินทางกลับยังถิ่นฐานบ้านเกิด หรือสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

* ออกแบบโครงการ เพื่อสร้างสาธารณูปโภคใหม่ของชุมชน ในพื้นที่ที่มีการहनคินถึน หรือการตั้งถึนฐานใหม่

* ออกแบบโครงการสำหรับหัวหน้าครอบครัวที่เป็นผู้หญิง และกลุ่มพิเศษอื่นๆ ในพื้นที่ของการहनคินถึนหรือการตั้งถึนฐานใหม่

* ดำเนินโครงการติดตามตรวจสอบสภาพลัทธิมนุษยชน ในพื้นที่ที่มีการहनคินถึนหรือการตั้งถึนฐานใหม่ ร่วมกับตัวแทนจากหน่วยงาน ระหว่างประเทศ หากต้องการ

* วางแผนระยะยาว เพื่อจัดกิจกรรมการคึนสู่การเป็นสมาชิกชุมชน (บูรณาการกลับคึน) โดยตระหนกว่าการชะงักงันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในการहनคินถึน หรือตั้งถึนฐานใหม่อาจมีอยู่เป็นปีๆ

จากคู่มือการปฏิบัติงานภาคสนามเกี่ยวกับการพลัดถึนในประเทศ

บทสรุป

กลยุทธ์ที่ได้ระบุไว้ในคู่มือเล่มนี้มีจุดประสงค์ เพื่อป้องกันสภาพการถูกบังคับให้พลัดถิ่น จัดให้มีความคุ้มครองระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ เมื่อมีคนต้องตกเป็นผู้พลัดถิ่นฯ และส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนนาน โดยอ้างอิงถึงมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป อันครอบคลุมถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน และกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม หลักการชี้แนะฯ ได้ชี้ให้เห็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองระดับประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และ กลุ่มหรือบุคคลอื่นๆ รวมไปถึงกองกำลังติดอาวุธที่มีความเกี่ยวข้องกับ ผู้พลัดถิ่นฯ ในการจัดทำพิมพ์เขียวสำหรับการปฏิบัติการครั้งนี้ พวกเราหวังที่จะผลักดันให้เกิดชุมชนแห่งมนุษยธรรม และช่วยเจ้าหน้าที่ภาคสนามแสวงหาข้อยุติในเชิงปฏิบัติการ เมื่อต้องเผชิญกับความต้องการของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศในการขอรับความช่วยเหลือ ความคุ้มครอง และบูรณาการกลับคืนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

1 คุณหญิงอัมพร	มีสุข	ประธานอนุกรรมการ
2 นายชูพินิจ	เกษมณี	อนุกรรมการ
3 นายกานต์	เสริมชัยวงศ์	อนุกรรมการ
4 นางพันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา	สายสุนทร	อนุกรรมการ
5 นายภิญโญ	วีระสุขสวัสดิ์	อนุกรรมการ
6 นายปริญญา	อุดมทรัพย์	อนุกรรมการ
7 นายวีระวัฒน์	ตันปิชาติ	อนุกรรมการ
8 นางรัชณี	ธงไชย	อนุกรรมการ
9 นางพจนาด	อินทรมานนท์	อนุกรรมการ
10 นางนฤมล	อรุโณทัย	อนุกรรมการ
11 นายเอกชัย	ปิ่นแก้ว	เลขานุการ
12 นางสาวชุลีพร	เดชขำ	ผู้ช่วยเลขานุการ
13 นางสาวนิรมล	เชื้อไทย	ผู้ช่วยเลขานุการ

รายชื่อคณะผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา

คุณหญิงอัมพร	มีสุข	ประธานอนุกรรมการด้านสิทธิ ของกลุ่มชาติพันธุ์
พศ.ดร.มาณพ	ภาษิตวิไลธรรม	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
นายทศพร	ชัยพูนทะ	ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย

ผู้เรียบเรียงและตรวจต้นฉบับ

นางสาวชุลีพร	เดชขำ	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน 8 ว
นางสาวนิรมล	เชื้อไทย	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน 7 ว
นายเอกชัย	ปิ่นแก้ว	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน 4

ผู้ประสานการทำงาน

นางสาวนิรมล	เชื้อไทย	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน 7 ว
-------------	----------	-----------------------------

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1 ศาสตราจารย์เสน่ห์	จามริก	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัส	ดิษฐาอภิชัย	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ¹
3 คุณหญิงจันทน์	สันตะบุตร	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ²
4 นางสาวนัยนา	สุภาพิ่ง	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
5 ศาสตราจารย์เกียรติคุณประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	เจริญไทยทวี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
6 นายवलันต์	พานิช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน	นพเกตุ	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
8 นางสุนี	ไชยรส	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
9 นายสุรสิทธิ์	โกศลนาวิ	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
10 คุณหญิงอัมพร	มีศุข	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
11 นางสาวอาภากร	วงษ์สังข์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1 พ้นจากตำแหน่ง วันที่ 26 กันยายน 2550

2 พ้นจากตำแหน่ง วันที่ 20 พฤศจิกายน 2549

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 199 และ 200 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กสม.ประกอบด้วย ประธานกรรมการ และกรรมการ 10 คน ซึ่งวุฒิสภาเป็นผู้คัดเลือกตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาได้คัดเลือกนำเสนอ มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียว และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
2. ตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอรายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป
3. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
4. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

5. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่าง หน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นใดด้านสิทธิมนุษยชน

6. จัดทำรายงานประจำปี เพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน ภายในประเทศ เสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน

7. ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อ รัฐสภา

8. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี และรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทย จะเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

9. แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อการปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

10. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

รูปทรงดอกบัว

คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย

รูปคนล้อมเป็นวงกลม

คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

รูปมือ

คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ

สีน้ำเงิน

คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม
คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน
คือ ความสามัคคีและการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
คือบุคคลหรือกลุ่มคน
ที่ได้ถูกใช้กำลังหรือบังคับ
ให้หลบหนีหรือละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตน
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อันเป็นผลจาก
หรือเพื่อที่จะหลีกเลี่ยง
ผลกระทบจากความขัดแย้งทางทหาร
สถานการณ์ความไม่สงบโดยทั่วไป
การละเมิดสิทธิมนุษยชน
หรือภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติหรือน้ำท่วมมนุษย์
และเป็นบุคคลผู้ซึ่งไม่ได้ข้าม
เส้นเขตชายแดนของรัฐ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

422 ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง) เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

ตู้ ปณ. 400 ปณจ. รongเมือง กรุงเทพฯ

โทรศัพท์ 0 - 2219 - 2983 โทรสาร 0 - 2219 - 2983 สายด่วนร้องเรียน 1377

E-mail : promotenetwork@nhrc.or.th Website : <http://www.nhrc.or.th>